

Pošilina plačana v gotovini.

SLOVENSKI U Č I T E L J

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE V LJUBLJANI

LETO XXXI

1930

ŠT. 5-6

„Slovenski učitelj“ izhaja sredi meseca — Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Glinška ul., vrtna kolonija „Stan in dom“ — Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ul. 6
Naročnina znaša 50 Din, in 2 Din članarina — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč, Ljubljana

Vsebina: Ob 80 letnici knezoškofa dr. A. B. Jegliča. — † Fran Lavtižar. Ivan Štrukelj. — † Orel Iva. — Ali šola preobremenjuje otroka. Kriha. — Umetniška slika — pedagoški in kulturni problem. Marija Pija Garantini. — Načrt za trimesečni ljudskovisokošolski tečaj za kmetska dekleta. Anica Lebar. — Čuvajmo drevesa in cvetlice. R. W. — Alkoholizem in mladina. Franjo Čiček. — Šolske razmere v ribniški dekaniji l. 1814. — Peter Mussi. Hribernik Franc. — Iz šolskega dela. — Književnost. — Razno. — Zapiski.

Glasbena priložja: 8. France Bevk: Rajanje — Martin Železnik. — 9. Mirko Kunčič: Maj — Martin Železnik.

NA EVHARISTIČNI KONGRES V ZAGREB.

Sigurno je, da bo večje število članov »Slomškove družbe« pohitelo meseca avgusta na evharistični kongres v Zagreb. Odbor je ozirno na to sklenil, da naj se vrši običajno počitniško zborovanje »Slomškove družbe« v Zagrebu. Ker pa bo tedaj zbranega v Zagrebu na tisoče ljudstva, zato mora odbor pravočasno vedeti za število udeležencev iz naših vrst, da moremo potrebno ukreniti in urediti radi prenočišč, prehrane in zborovalnega prostora. Nujno potrebno je tedaj, da nam vsi, ki pojdejo na naše zborovanje v Zagreb, naznanijo to z dopisnico. Prijave sprejema tajnica gospodična Anica Lebarjeva, Ahacljeva cesta št. 13.

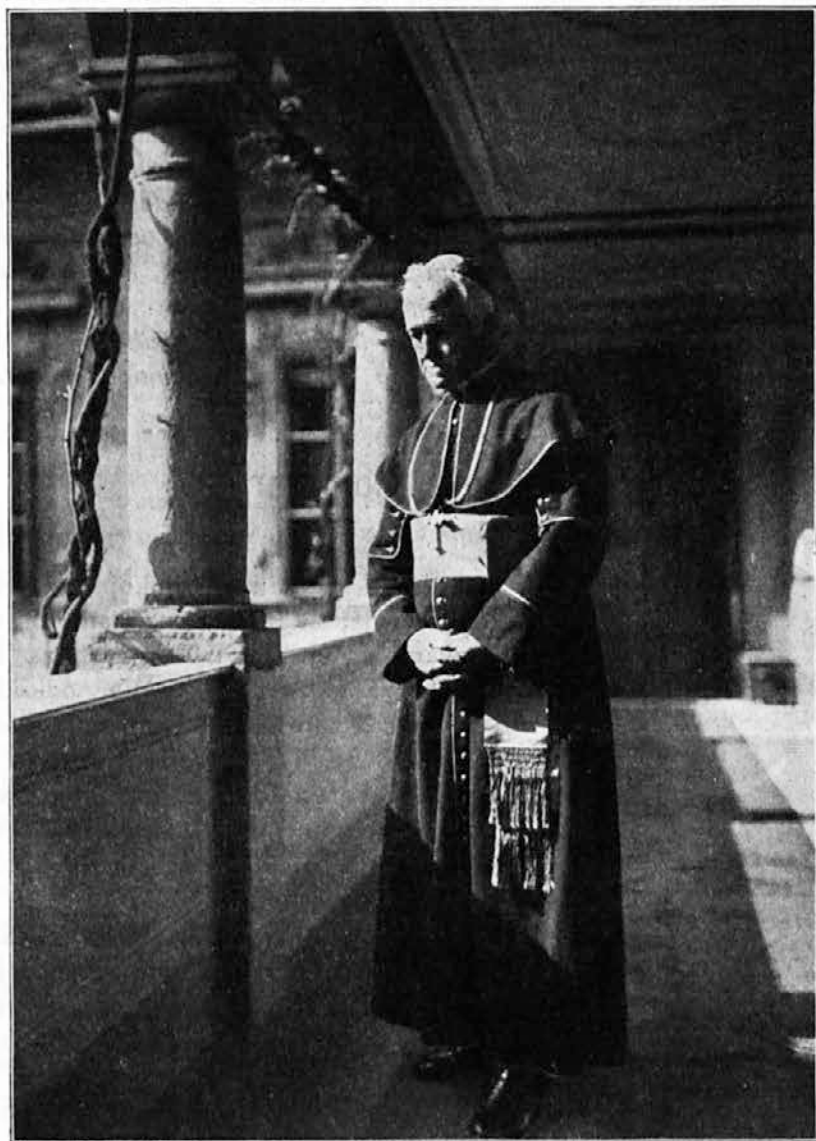
SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXI.

Ljubljana, 20. maja 1930.

ŠTEV. 5., 6.

1850

Dr. Anton Bonaventura Jeglič,
knez in škof ljubljanski.

1930

Ob 80 letnici knezoškofa dr. A. B. Jegliča.

Ne vem, če se Slovenci sploh zavedamo, koliko velikih mož nam je že dalo Nebo v vseh dobah našega obstoja. V sedanjosti pa moremo pač smatrati kot največjega moža Slovenca le prevzvišenega jubilanta. Ali naj to še dokazujemo? Ni treba. Vse življenje in delovanje prevzvišenega je tako znano med slovenskim narodom, da skoraj ni človeka, ki bi našega knezoškofa ne poznal, ljubil in spoštoval. Spoštujemo pa ga zlasti mi krščansko misleči učitelji, ker vidimo v njem moža, ki živi in deluje že od rane mladosti predvsem za krščansko vzgojo mladine, družine, naroda. Samozatajevanje njegovega življenja, vsa njegova dela: cerkveni govori, škofijska pisma, nešlete knjige, zavod sv. Stanistava, slovenske učne knjige itd. itd. so glasne priče njegovega apostolstva. Ni ga med nami, ki bi narod svoj tako ljubil, zanj toliko storil in se žrtvoval. Na vse je mislil in še misli: na otroka, mladeniča, mladenko; moža in ženo, na starčka — vse — prav vse bi rad osrečil. Ljubezen svojo pa posveča tudi posameznim stanovom: delavcu, kmetu, uradniku, duhovniku in učitelju. Zadnjima dvema še prav posebno. Če bi mi Slomškarji še ne imeli vzornika Slomška, tedaj bi si izbrali škofa Jegliča. Kličemo iz dna duše: Prevzvišeni, Bog Vas živi, še mnoga, mnoga leta!

† Franc Lavtižar.

Ivan Štrukelj.

Še nismo pozabili na pokojnega tovariša Adolfa Sadarja, že nas je zapustil za vedno tudi tovariš Franc Lavtižar. List za listom pada, mož za možem odhaja tja, odkoder ni vrnitve. Dne 27. aprila t. l. smo ga spremili na pokopališče k Sv. Križu. Njegova prerana smrt, njegova veličastna zadnja pot nas je šele vzdramila, da nas je zapustil vrl tovariš, odličen učitelj in vzgojitelj, mladino- in človekoljub, kakršnih je malo med nami.

Boli me srce, ker mi je šele njegova smrt obudila živo spoznanje, da smo ga mi, njegovi sotovariši, v življenju premalo cenili, premalo spoštovali in tudi premalo branili tedaj, ko so mu delali krivico. Prepovršno je naše duševno življenje in premalo aktivno v obrambi pred krivico. Zdi se mi, kakor bi nas bil spoznal, ker nas od prevrata sem ni iskal več, dasi nam je bil zvest kot malokdo. To je dejansko dokazal s podporami, ki jih je prejemale Slomškova družba od denarnega zavoda, v katerem je bil odbornik. Dokazal je to, ko je še v pokoju ostal

naročnik »Slov. Učitelja«, čemur se izneverijo tisti, ki niso trdnega značaja. Odkar sem ga spoznal, sem gledal v njem moža, a kakor rečeno — premalo globoko sem pogledal v njegovo globoko, verno in dobro dušo. Šele sedaj po njegovi prerani smrti se mi odpirajo oči v njegovo plemenito notranjost. Solze cerkvenih in svetnih dostojanstvenikov, solze preprostih delavcev, trume njegovih spremljevalcev na njegovi zadnji poti so mi jih odprle. Obudile so mi spomine, ko sem si prvič v družbi s prijateljem Julčkom ogledal njegovo šolo v Šmartnem pod Šmarno goro. Več kot 20 let je od tedaj, vendar mi je še v živem spominu red in snaga tako v šoli in okrog šole, ki sem jo bil tedaj opazil v njegovem delokrogu. Pozneje nekda me je bila zanesla pot še na šolo v Spodnjo Šiško. Tu sem videl skladanico učil, ki jih je bil oskrbel šoli brezplačno. Prosil je zanje pri različnih tovarnah, ki so se njegovim prošnjam v obilni meri odzivale. S tem je pokazal, da ni bil le uvideven, moder, ampak tudi praktičen šolnik. Tedanji njegovi nadzorniki so ga kot takega spoznali in mu pošiljali po inspekcijah lepe pohvalnice. Končno so ga bili poklicali na nadzorniško mesto.

Njegovo izvenšolsko delo najbolj karakterizira geslo: »Na pomoč!«. Niso majhne njegove zasluge pri ognjegascih, kjer se je več let intenzivno udeleževal kot bivši podeželski učitelj in tudi še kot šolski nadzornik. Njegovo plemenito srce pa je končno našlo polje dejavne krščanske ljubezni. Postal je brat Vincencija Pavelskega in kot tak veliko storil za siromake, reveže, zapuščence. Kdo bi vse popisal, ko je o vsem molčal in le tiho vršil, kar mu je narekovalo plemenito srce. Vsa ta dela kažejo moža sedaj, ko smo zvedeli prav za prav šele po njegovi smrti, da niti zdrav ni bil, v toliko večji luči. Ne dolgo pred smrtjo mi je takole mimogrede, ko sva se slučajno srečala, malo potožil, da čuti bolečine v drobovju. Kdo bi si bil mislil ob njegovi tako rahli tožbi, da je že tako pri kraju... Na veliko soboto pa me je opozoril tovariš Lavrič: »Veš li, da bo danes Lavtižar operiran na kliniki v Gradcu?« Presunila me je ta novica, a še bolj ona dne 25. aprila, ko so mi iz »Slovenčevega« uredništva telefonirali: »Lavtižar je danes umrl!« Čudni občutki so me tedaj obšli, ne morem jih napisati, le to rečem, da se bojim za Slomškovo družbo, ker nam jemlje Bog take delavne člane, kojih življenje in delovanje je bilo v čast Slomškovi družbi in učiteljskemu stanu.

Časten in veličasten je bil njegov pogreb. Krsto pred hišo je prihitel blagoslovit sam prevzvišeni gospod knezoškof dr. Jeglič, za kar smo mu iz srca hvaležni. Pokopal pa je pokojnika prečastiti stolni dekan Ignacij Nadrah ob asistenci treh duhovnikov. Spremilo pa je pokojnika prav do groba lepo število odlične svetne in redovniške duhovščine, dalje več profesorjev in izredno lepo število učiteljstva, kakor tudi mnogo druge svetne inteligence in množica naroda. Ravnatelj Jeglič in prof. Dermastia pa sta imela v srce segajoča poslovilna govora. Ko je tovariš Jeglič povedal, da je pred 31 leti pokojnika prvič spremljevala čislana gospa

soproga v Gradec, a pred smrtjo pa zadnjič istotako iz Gradca, kamor je šel v operacijo — tedaj so se zasolzile oči vsem navzočim... Umrli je Franc Lavtižar, njegova dela pa naj bude v nas posnemanje, kakor nas je pred leti lepo navduševal na Brezjah s predavanjem: Učiteljstvo in karitas.

Počivaj v miru, blaža duša! Vsemogočnega pa prosí, da »vid' mo se nad zvezdami«.

† Iva Orlova.

Nenadoma, iz življenja, iz šole nam je bila 27. aprila t. l. odvzeta Iva Orel, učiteljica v Šmarju pri Ljubljani. Tiho, skromno, kot je bilo vse njeno življenje, je bil tudi njen odhod k Večnemu sodniku. Še pred velikonočnimi prazniki je vršila svojo službo; dasi težko bolna, je vztrajala do zadnjega na svojem mestu med šolskimi otroki. Storila je več, kot je mogla; s svojim delom, trpljenjem in vztrajnostjo je pokazala lep zgled požrtvovalnosti in krščanske ljubezni.

Pokojnica je bila rojena v Mengšu 27. junija 1880. Po dovršeni maturi na drž. učiteljski šoli v Ljubljani je nastopila leta 1905. svoje prvo službeno mesto na Jesenicah. Služila je dalje na osnovnih šolah v Mokronogu, Trebelnem, Vremah in na Mirni. Jeseni leta 1924. je prišla v Šmarje pri Ljubljani, kjer se je z vso vnemo oklenila šole in v varstvo izročeni otrok. Šola ji je bila vse: življenje, veselje in sreča. Bila je tako vestna in marljiva, da kljub svoji bolezni ni hotela pustiti ljubljene šolske dece in je rajši skrito nosila težke bolezni, kakor bi le za kratek čas zamudila ali pa pustila šolo. Ves čas svojega napornega službovanja ni bila niti en dan na dopustu. Res redka požrtvovalnost! Starši in pa mladina so tudi znali ceniti njeno veliko marljivost, kajti ljubili so jo kakor malokatero učiteljico.

Veliko je pa bilo tudi njeno zaupanje do Onega, ki vodi pota in življenje. Bila je vzorna krščanska žena, ki se je zavedala, da je vsa vzgoja na trhli podlagi, ako ne sloni na močni opori vere. In po tem je uravnavala tudi vse svoje življenje. Poleg šole ji je bila cerkev drugi dom. V svojem veselju, v svoji bolezni je prečula mnogo, mnogo ur pred svojim Bogom. Vsled tega je tudi nosila svojo težko bolezen z veliko mirnostjo, celo z zadovoljstvom. Za to svojo veliko vdanost do Boga in pa za krščansko prepričanje je morala prestati marsikako telesno in duševno bol. Toda vse preganjanje jo je še bolj utrdilo v veri do Neskončnega.

Z veliko vnemo se je oklenila vsega, kar pospešuje napredek šolstva in kar vodi k blaginji mladine. Bila je vzorna članica Slomškove družbe in ni bilo skoraj zborovanja, katerega se ne bi udeležila. Bila je vsepovsod prežeta misli in duha, da je mogoča le na podlagi krščanske vzgoje in krščanske etike prava izobrazba in napredek tako poedinca kakor naroda ter države.

Ko smo jo spremljali k večnemu počitku in ko so njene zemske ostanke položili v naročje zemlje, so nam vsem do dna duše segle besede g. nadzornika Grada, ki se je poslovil ob odprtem grobu od pokojnice: »Ti, draga tovarišica, si dala več, kot je bilo zahtevano. Dala si otrokom vso svojo ljubezen, vse svoje delo, vse svoje življenje, zato ostaneš v naših srcih nepozabna!«

Naj Iva Orlova mirno počiva v ljubljeni domači zemlji! Vsemogočni, ki ga je povsod iskala in nadvse ljubila, naj ji pa dobrotno poplača njeno zvestobo!

Ali šola preobremenjuje otroka.

Kriha.

Gospod urednik! Na zgorajšnje vprašanje, ki ga je letos zastavil »Slovenec« svojim čitateljem¹, se je vnela v listu najživahnjša debata. Morda je bil vmes tudi kak učitelj, ki je v debati izrazil svoje mnenje; vendar pa se dosedaj tega vprašanja ni dotaknil še noben strokovni učiteljski list, čeprav se meni zdi, da bi to vprašanje spadalo tudi v strokovni pedagoški list, in zlasti še v tega. Zato mi, gospod urednik, dovolite, da izrazim v Vašem listu par misli, ki so se mi porodile ob tem vprašanju in ob debati, ki je temu vprašanju sledila.

Ali šola preobremenjuje otroka? Debaterji so v večini slučajih to vprašanje potrdili. In ne samo to. Tudi povedali so, kdo je temu kriv: učitelj. S svojega vidika imajo tudi prav. Skoraj povsod tam, kjer otrok v šoli dobro napreduje, najdemo zadaj očeta ali mater, ki sedita dolge ure poleg svojega otroka, se učita z njim in mu pomagata pri nalogah. In kdor je pravičen, bo sigurno pritrnil očetu, ki se je izrazil takole: Kakor hitro mora dom k otrokovemu učenju doprinesiti vsaj toliko truda, kot ga ima z njim učitelj v šoli, je otrok preobremenjen. Drugo vprašanje je seve, če je tej preobremenjenosti res vselej učitelj kriv. Zakaj učitelj pri svojem pouku vendar ni prost. On je odvisen od učnega načrta, od šolskega upravitelja, od nadzornika. So tudi učitelji, ki znajo ustreči zahtevam teh treh faktorjev tudi v današnjih časih, in vendar ne vprežajo preveč otroka. Toda ti učitelji so že bolj geniji v svoji stroki, in vemo, da so geniji redki na svetu. Kjer pa višja oblast zahteva veliko od učitelja, bo ta zopet veliko zahteval od šole. Pri tem pa se breme prevali z ramena na rame in končno nosijo velik del peze starši, ki se upravičeno pritožujejo, da je otrok preobremenjen.

Sicer pa to ni le pri nas tako; ta pojav opažamo skoraj po vseh evropskih državah, zlasti na zapadu, kjer je prosveta bolj razvita. Že preteklo leto je neki francoski dnevnik sprožil anketo o tem vprašanju, strokovni pedagoški listi so ga obravnavali skoraj v vsaki številki in

¹ »Slovenec« od 12. januarja dalje, kakih 30 člankov.

prosvetno ministrstvo je imenovalo celo posebno komisijo, ki naj vprašanje prouči in stavi svoje predloge, kako bi se stvari odpomoglo.

Prav taka je stvar tudi v Nemčiji in iz Avstrije, blagoslovljene dežele na polju šolske reforme, mi piše pred kratkim mati, ki je bila svoj čas tudi učiteljica:

Moj Bog, kako je to s sedanjo šolo! Po pravici ti povem, da se nič več ne spoznam. Dan za dnem prihaja moj dečko, ki obiskuje tretji razred, iz šole domov: »Mama, mama. Jutri se bomo učili o tem in tem. Pripraviti se moram, da bom lahko referiral.«

Pomislil, moj dečko že referiral! In ker se on sam na tvarino ne more pripraviti, zakaj, kjer nič ni, od tam pač tudi ničesar vzeti ni, zato moram jaz sedeti pri njem dolge ure, brskati po knjigah, napenjati svoje možgane in iskati v spominu šolske modrosti iz nekdanjih dni, da končno pripravim svojega fanta do tja, da bo drugi dan lahko »referiral« v šoli. Dostikrat minejo ob tem ure in ure, že se noči, midva pa še vedno nisva gotova. Na prepotreben oddih in sprehod pa ob teh razmerah ne moreva misliti ne on ne jaz.

Vidiš, zdi se mi, da je bilo včasih, ko sem še jaz »šomastrovala« po naših šolah, vendarle malo drugače. Takrat smo učitelji otroka v šoli učili, starši so ga doma le spraševali, če zna obdelano tvarino. Zdaj pa je obratno. Zdaj starši otroke učimo in učitelj jih sprašuje, kaj so se doma naučili. Pri vas menda še ni tako hudo, in še ne poznate naše nove šole. Piši mi, da je ne poznate. Ali: ne, rajši ne. Preveč bi potem zavidala vaše matere, in vaš kraj bi smatrala za obljubljeni deželo, po kateri se cedi mleko in med. —

Tako torej avstrijska mati. To pismo se mi zdi kaj značilno. Ne samo, ker nam pove, da je njen otrok prezaposlen, ampak tudi, ker nam odkriva vzrok te prezaposlenosti: reforma na šolskem polju, ker nekateri reformatorji te reforme prav ne razumejo. Po vseh modernih državah se javlja stremljenje zmodernizirati našo šolo po novih smernicah in iz novih vidikov in propagatorji tega pokreta v splošnem niso mirni ljudje, ki bi čakali, da bo stvar dozorela in bodo tako učitelji kot otroci pripravljene, da stopijo na novo pot, ampak hočejo nekateri kar s silo uveljaviti svoje misli in svoje ideje. Tako se je tudi zgodilo, da so nam sedanje učne načrte po večini pisali možje, ki so se že sprijaznili z novimi metodami in modernimi šolskimi zahtevami; vendar so jih pa pisali večinoma le oni možje pri zelenih mizah, ki zahtev, ki so jih stavili v načrtih, niso sami že tudi prej v praksi dognali. Tako smo dobili učni načrt, ki v nekaterih predmetih stavi res pretirane zahteve. Le pogledjmo n. pr., kaj zahteva v zgodovini od otroka 4. razreda osnovne šole. Skoraj bi moral biti človek cel učenjak, da bi obvladal vso tvarino, ki se tu zahteva od ubogega 10 letnega otroka. Nekateri pač mislijo, da je moderna šola že v tem, če govore otrokom o vsem mogočem znanju, celo o takem, ki ga morda niti sami ne obvladajo, brez ozira na to, koliko otrok to znanje doume in ga obdrži. Te načrte so dobili potem v roke

učitelji, ki moderne šole in načina njenega pouka prav nič niso poznali, ki jemljejo stvar težko in resno, kakor so bili od mladih dni vajeni in jo prav tako tudi od otroka zahtevajo. Saj vemo, da otrok lahko marsikaj doume, kar je sam dožgal, kakor to aktivna šola zahteva; znano je tudi, da marsikaj obdrži v svoji pameti, česar pa ne zna v besedah povedati, čemur ne ve pravega izraza, kar pa lahko dopove v prostem razgovoru; težko pa se bo naučil in nadržal dolg članek o predmetu, kakor je to prakticirala stara šola. Ugovarjali bodo sicer, da je pač učiteljeva dolžnost, da se pouči o modernih stremljenjih in zahtevah v svoji stroki. Res, lepo: toda kje naj se pouči? Tudi zanj velja kot za učenca: Česar kdo nima, tega tudi iz sebe dati ne more. Nihče ga o reformi šole ni poučil, nihče mu ni prirejal tečajev o njej, nihče mu v praksi ni pokazal tega pouka. Malo pa je tako idealnih med nami, ki bi po težkem delu v šoli prečepeli dolge ure in večere ob knjigah, ki bi si jih pristradali od svoje itak beraške plače. In kdor bi si knjige končno nabavil, komu pa to živci dopuščajo? Res so med nami tudi idealisti, ki žrtvujejo svoje ideje, moč, zdravje in denar; so tudi nekateri, ki so v ugodnejših razmerah in to lahko brez večjih žrtev store. Prvi kot drugi pa so med nami izjeme in od splošnosti tega zahtevati ni mogoče. Pripravite prej pot, po kateri naj stopa učitelj, če mislite, da je ta pot res potrebna in dobra. Nikakor pa ne smemo dopustiti, da bi naš otrok postal laboratorijski predmet, na katerem dela učitelj svoje poskuse in išče svojih dožnanj.

To je prva misel, ki se mi je porodila ob zgorajšnji anketi, druga je pa ta:

Po naših šolah se zadnji čas posveča skoraj vsa pažnja realijam, kakor je razvidno tudi iz učnega načrta samega. Koliko ur je odmerjenih n. pr. samo zemljepisju in zgodovini že v nižjih razredih. Pri tem se otrokovi možgani polnijo z vsakovrstno učenostjo, katere tako majhna glavica vsekakor ne more obdržati v sebi. Res, da današnja doba zahteva mnogo znanja na polju tehnike in drugih realij za vsakogar. Toda zopet se moramo zavedati, da osnovna šola nikakor nima namena, da bi dala otroku dovršeno znanje. Ona mora dati otroku predvsem podlago in ga usposobiti in pripravljati za nadaljnjo samoizobrazbo. K temu pa je potreben predvsem jezikovni pouk. Otrok se mora naučiti gladko in jasno čitati. Mora se privaditi, da čitano tudi razume in iz prečitanega mora znati poiskati dispozicijo, načrt sestavka, da prečitano lahko prosto v svojih besedah poda: skratka, mora se navaditi študirati znanstveno tvarino in čitati knjige; ne samo povesti, ampak tudi znanstvene sestavke. Dalje se mora navaditi, da svoje misli pravilno in v lepih stavkih tudi pismeno izraža. Če bo otrok jezik dobro obvladal, mu tudi ne bo težko podati samostojen opis tega in onega predmeta in ko bo odrasel, bo lahko sam zasledoval vse pojave moderne znanosti. Saj naše znanje vendar nikoli ni trdno; izpopolnjuje in spreminja se iz dneva v dan. Čemu torej preoblagati otroka z znanjem, ki takrat, ko bo odrasel in bi ga lahko

v praksi uporabil, morda ne bo nič več pravo in veljavno? Zlasti bi se morale tega vedno jasno zavedati naše podeželske šole. Marsikaj lahko šola zahteva v mestu ali industrijskem kraju, kar na deželi ni moči izpeljati. Delovno knjigo n. pr., kamor otrok na dolgo in široko vpiše vso tvarino, bo pač lahko uvedel učitelj v mestu, kjer je otrok prost vse popoldneve in sedita ob njem oče ali mati dolge ure in mu pomagata pri delu. Samostojno itak kaj takega ne zmore noben otrok, razen nekaterih posebno nadarjenih, ki pa tvorijo pač le izjemo. Na deželi pa, kjer starši komaj čakajo, da pride otrok iz šole, da ga potem vprežejo za to ali ono manjše delo, se mora tak poskus pač v osemdesetih izmed sto slučajev ponesrečiti. Pa se dogaja, da učitelji tudi na deželi to novost prakticirajo, ker pač višja oblast tak način pouka propagira in priporoča, če že naravnost ne zahteva. Skoraj vsak učitelj pač stremi za čim boljšo oceno in zato pač ne more pustiti vnevar navodil, ki mu jih daje njegov nadzornik. Račun za to pa plača navadno otrok, ki ob prevelikih zahtevah izgubi kaj rad veselje do vsakega učenja sploh.

To sta torej dve ugotovitvi, ob katerih se mi zdi, da imajo starši prav, če tožijo o preobremenitvi njih otrok. Vendar pa se moramo ob tem zavedati: Vedno so bili, so in bodo na svetu talentirani in manj nadarjeni otroci. Kar je enim lahkota, bo drugim delalo preglavice. Dalje: vedno so bili, so in bodo na svetu pridni in leni otroci; kjer se eni z veseljem poprimejo dela in hrepene po čim večjem napredku, zdihujejo drugi ob najmanjšem naporu in tožijo o neusmiljenosti onega, ki jim ga nalaga. In še: vedno so bile, so in bodo na svetu matere in očetje, ki svoje otroke vzgojujejo k delu, in zopet drugi, ki jih pretirano raznežujejo. Zato se bodo vedno našli otroci in starši, ki bodo tožili o prehudem naporu, ki ga otrokom nalaga šola, in zopet drugi, ki jim znanja, ki ga šola nudi, ne bo nikoli zadosti. Je pač s šolo kot z vsako drugo javno ustanovo: podvržena je kritiki. Vedno se bodo našli ljudje, ki jo bodo hvalili in zopet drugi, ki jo bodo grajali. Marsikaj v tej kritiki je napačnega, marsikaka zahteva je pretirana; toda vedno se najde v njej tudi zdravo zrnje, za katero bo vsak učitelj, ki je dobre volje, hvaležen; zlasti še, če prihaja ta misel od strani staršev. Pa si prav od strani staršev damo mi učitelji najmanj dopovedati. Saj smo prav ob tej anketi videli, koliko nejevolje je vzbudila v nekaterih učiteljskih krogih. Moj Bog, pa nam je vendar pokazala preveselo dejstvo, kako se starši silno zanimajo za šolo. En sam list sproži vprašanje, in koliko odgovorov, koliko želj, koliko nasvetov smo slišali. Nič ne de, če katere med njimi niso bile dobre, če je padla tudi katera trpka beseda. Slišali smo mnenje javnosti, oglasilo se je življenje izven šolskih sob. Mi pa se le preradi zapiramo v svoje učilnice, otroka smatramo nekako za svojo last; ko so ga starši enkrat izročili šoli, potem se morajo odpovedati skoraj vsem pravicam do njih. Koliko je staršev, ki niti ne poznajo učitelja svojega otroka in še več učiteljev, ki staršev svojih otrok ne poznajo. Pa bi morala biti med njimi neka trajna vez, da bi bila vzgoja otroka čim bolj enotna.

Le pomislimo, kakšen trenutek v življenju je za mater dan, ko prvič izroči svojega otroka šoli. Dosedaj je bila ona, je bil dom vse v otrokovem življenju. Zdaj pa stopi mahoma v njegovo življenje še drug faktor, ki mu bo oblikoval voljo in duha. Kaj čuda, če skrbna mati trepeta ob misli, komu bo izročila svoj zaklad. Kaj čuda, če bi rada stopila v ožje stike z učiteljem, da bi mu povedala, kakšen je njen otrok, da bi mu razkrila njegovo dušo in svoje želje in svoje misli. In prav tako bi moral tudi učitelj za vsakega posameznega otroka v razredu vedeti, kakšen je doma, kakšna ima nagnjenja in tudi, kakšne starše in kakšno vzgojo ima doma. Tako pa si stojimo večinoma kot tujci in neznanci, če ne celo kot sovražniki nasproti. Saj je gotovo v marsikom izmed nas dobra volja, da bi stopil v stik s starši, toda ne najdemo mostu, da bi ta prepad, ki nas loči, premostili. Zato bi bile take ankete, kot je bila zgorajšnja, vedno potrebne. In sprožiti in voditi bi jih morali prav mi učitelji sami. Tako se ne bi enostransko zarili v svoje šolsko delovanje, ampak bi imeli iz učilnice vrata odprta v svet, in bi spoznali, kaj svet misli o nas in kaj želi od nas. Pouk v šoli bi tako postal del življenja samega.

Umetniška slika — pedagoški in kulturni problem.

Marija Pija Garantini.

»Tip modernega človeka ima to slabo stran, da ni estetsko nabražen. Ne vidi dobro in ne zna gledati niti z očesom, niti z dušo.« Zdi se, da ta trditev znanega umetnika pedagoга Lichtwarka ni neutemeljena. Preveč že poudarjamo vsepovsod koristnost in praktičnost in ne pomislimo, da vprav to zavaja značaje v neplemenito sebičnost in trdo odurnost. Tudi ne ostaja pri današnjem preintenzivnem intelektualnem študiju dosti časa za razvoj estetskih sil. In vendar vemo, da ni resnično izobražen, kdor nima zmisla za umetnost, kdor si ne privzgoji estetskega okusa; da more uživati naravno lepoto kakor tudi nesmrtna umetniška dela. Srečen tisti, ki si zna osladiti mirno urico z umetniškim užitkom; saj je prav estetsko ugodje dragocenejše nego glasna, živce uničujoča veselica, ker priključuje v dušo blaženo radost in tiho srečo.

Dolžnost šole je, da vzgaja in razvija v mladini estetski okus, da jo usposobi za pravilno presojo in prijetno uživanje umetnin. Toda ne ostane naj samo pri pasivnem uživanju! Američan Libert Tadd naglašuje poleg pasivnega tudi aktivno doživljanje. V Ameriki in na Angleškem goje že nad 20 let namesto golega risanja na papir »umetniški pouk«, ki se predvsem ozira na umetniško izobrazbo učenca. Nemeec Neumann je eksperimentalno dožgal, da so otroci z desetimi leti že sposobni za razvoj umetniškega lepočutja, deklice še prej nego dečki. Prav je torej, da goji že prvoljudski šolski razred s tako intenzivnostjo in skrbjo na-

zorni nauk. Lepe slike iz zaloge Janskega so izborno sredstvo za to. A tudi višja stopnja naj započeto delo nadaljuje. Temelj in središče umetniške vzgoje bodi tudi pri nas risanje. Novodobni risarski pouk je dosegel že dokaj lepih uspehov v inozemstvu kakor tudi pri nas. V naših dneh ustvarja v zvezi z rokavnim poukom mnogo lepega in dobrega. Zanimivo je tudi to, da vežbajo šole risanje v raznovrstni tehniki. Mladini daš lahko v roke oglje, kredo, svinčnik, navadno ali redis-pero, čopič ali lesen klinček; vse zna s pridom uporabljati. Poizkuša se v ornamentalni kompoziciji kakor tudi v živahni ilustraciji. Dekliške šole izdelujejo same osnutke in črteže za ročna dela. Risanje podpira tudi razumevanje drugih predmetov. Česar ne doseže niti pesnik, niti pisatelj, zmore pri pouku dober risar. Risanje ni samo spretnost, jezik je, da še več, risanje je svetovni vsem umljivi jezik.

Važna naloga risarskega pouka je, da poleg tehničnega stvarjanja uvaja tudi v razumevanje in čislanje umetnin. Kako to izvesti? Za to ni treba posebne ure. Ko smo pri raznih prostolehtnih vajah urili roko, pri natančni sestavi ornamentov vežbali oko ali je že vse telo utrujeno pod pezo težjih učnih predmetov, privoščimo učencem prijetnega oddiha in kažimo jim lepe umetniške slike!

Otroci ljubijo podobe. Že v najnežnejši dobi kažejo zanje zanimanje. Poleg igrač so jim najdražje pisano ilustrirane zabavne knjige. Ure in ure strme vanje in se naslanjajo ob njih. — Vemo, da seže le to v dušo, kar napravlja na čutila vtis. — Lepa slika je preko očesa glasen klicar v mlado dušo, kjer vzbuja zmisel in veselje nad lepim in jo podkrepi za etska in estetska udejstvovanja. Predvsem je važna izbira slik. Te naj bodo kar najboljše, če so tudi samo ponazorila za pouk v realijah. Estetska navada je glavni pogoj za estetsko vzgojo; utegne biti tudi narodno kulturnega pomena, ko gre za to, da se cele generacije dvignejo na višji nivo splošne naobrazbe. Kako pusto in prazno, če prinesem k prirodopisni uri umetno narejeno glivo-mušnico! Kaj večji je učinek, če jim pokažem umetniško podobo: mušnico, naslikano v vsi živahnosti in pestrosti barv med zelenim mahom, ko se svetel solčni pramen poigrava z mahljajočo praprotjo in se po čistem zraku love muhe in metulji! Le taka umetna slika vodi posebno pri mestnih otrocih v pravo poznavanje narave. — Kos taki popolni sliki more biti samo umetnik, ki zna upoštevati luč, senco, harmonijo barv in zračno perspektivo. Isto je tudi s slikami raznih živali. Za biološki moment ni nič tako merodajnega kot spretno pogojena slika, predstavljajoča žival v njeni okolici — bodisi da gre za plenom, bodisi da hrani mladiče ali da počiva v svojem brlogu.

Važni so vnanji odnošaji za opazovanje slike. Obesiti jo moramo na ugoden prostor. Če visi na steni z okni, se očesu preveč blešči, na steni nasproti oknu je slika lahko preveč osvetljena. Najboljša je vedno stena, ki tvori pravi kot s steno z okni. Umetniške podobe naj bodo vedno v okvirjih. Okvir bodi v komplementarnem tonu s sliko in nikakor v onem, ki je na sliki dominantna.

Največje važnosti je ogledovanje slike. Obesi jo pred učence in daj jim nekaj minut na razpolago, da jo opazujejo. Vsak izmed njih sme o sliki povedati svoje mnenje. Nič ne vprašuj, nič ne razglabljaljaj; v prvem hipu imajo učenci glavno besedo. Prvo se pri opazovanju zbudi stvarno zanimanje; podobno kakor če odrasli čita roman. Šele, ko izve za potek zgodbe, jame občudovati način pripovedovanja. Ko učenec sliko stvarno razume, je sposoben sprejeti estetske dojme in je zmožen mirno uživati lepотно vrednost. Ker je narava učiteljica vsem umetnikom, naj otrok ve, da je slika košček, vzet iz narave. Tako bo njegovo naziranje zavedno. Dürer pravi: »Resnična umetnost je doma v naravi. Kdor jo zna iz te izločiti, jo ima.«

Šele, ko učenci nič več ne vedo, prični s prostim navajanjem! Zdaj šele sledi pravo opazovanje. Vrši se lahko po sledečem načinu:

1. Kateri predmet je vzel umetnik za motiv svoji sliki? Stvarna opredelba.

2. Kaj je v ospredju — kaj poudarjeno ali naglašeno — kaj izpuščeno?

3. Material in tehnika. Je li slika izdelana v olju, pastelu ali s kredo? Luč, barva, razsvetljava.

4. Oblika. Kaj napravi poseben vtis?

5. Vsebina. Katera vodilna ideja govori iz slike?

Učitelj le navaja in opozarja; učenci prosto odgovarjajo. Sam govori le tam in tedaj, ko gre za boljše umevanje umetnine kot estetske tvorbe in da s tem potencira estetski užitek. Varovati se je šablonskega postopanja. Saj je tudi docela nemogoče, da se držimo pri vseh slikah istega postopka. Kjer govorimo dejanja — vojne scene — ne bomo analizirali barv ali se mudili pri nevažnih malenkostih. So pa druge slike, ki učinkujejo s prelepo simfonijo barvnega bogastva. Tu se smemo pomuditi in spregovoriti besedo o barvoslovju. Sami vemo, kako prijetno vpliva na nas naravna harmonija barv. Rdeči nageljni med zelenim rožmarinom, žarni brokat ponosnega maka med zrelim žitom, zlata očesca migljajočih zvezdic na azurni nebesni modrini — kako vse to očara lepote žejno oko! Nič ne škodi, če prilično razložimo simboličen pomen barv. Zakaj slikajo umetniki Madono v nežno belino? Belina pomeni luč, preprostost, čistost, otroškost in nedolžnost. Težka črnina znači žalost, uboštvo, slovesno resnobo — je znak noči in smrti. Odtod tudi primera »črne misli, začrniti koža«. Rumena barva je bahava, razkazuje razkošje, očita ljubosumje, zahrbtnost, nevoščljivost; na drugi strani znači kraljevsko čast in solnčno bogastvo. Rdeča je mogočna, krasna, energična; — barva strasti, ljubezni, razposajenosti — »parkeljni pri sv. Miklavžu«. Zelena pomeni upanje, blagoslov, okrepitev, pomladno veselje — pa tudi nezrelost, strahotnost »zeleno oči, zelen zmaj«. Modra barva znači hrepenenje, zvestobo, stanovitnost, pomirjenje, krotkost — učinkuje prijetno na oči — modra očala. Vijolična barva je barva bolestnih spominov, pokore in resnobe. Vijoličen ametist so uporabljali Grki kot amulet proti pijanosti.

Poleg simbolike zanima posebno deklice tudi skladnost in sestava barv. Pri drugih prilikah lahko oговорimo vse mogoče diade in triade; vodimo jih od enostavne monohromije do pisane pojkilohromije. Koliko veselja in prijetnih trenutkov dajo tako izrabljene četrtinke ur!

Ne opazujmo slik s kritičnim očesom! Namen umetnine je, da vzbuja estetsko ugodje, da razveseli, dvigne in da dá užitka. In kot tako jo pokažimo in oговорimo z učenci! Šola nima naloge, da vzgaja umetnike — pač pa, da usposobi učenca, da umetnino spoštuje in ljubi, skratka, da jo umeva.

Če bi pa hotel učitelj premotrivati umetnino kot produkt določene umetniške individualnosti, raziskati psihološko dispozicijo umetnikove duše, bi šel že predaleč, ker bi bila to umetniško psihološka študija. V tej smeri ne moremo priti do zanesljivih uspehov, ker starejših umetnikov v tem oziru ne poznamo dovolj.

Iz večine je estetsko presojanje umetnine docela subjektivno; ker dosedaj še nismo prišli do enotnega estetskega sistema. Kar ugaja ekspresionistu, je za koга drugega lahko neokusno. Kar je zamorcu vzvišeno, je nam skoro vedno smešno. O »lepoti« slike bo inteligent mislil popolnoma drugače nego oni, ki ni šolanega ali bistrega pogleda.

Nastane vprašanje, na kaj se ozira estetsko presojanje, da slika ugaja ali ne ugaja. To presojanje se nanaša:

1. na snov,
2. na miselno in čuvstveno vsebino ter
3. na formo umetnine.

Po snovi imej slika pripovedovalno vsebino, ki bodi jasna, bogata in lahko umljiva. Če ni v nji epičnega elementa, morajo biti pa miselne ali čuvstvene vrednote, da slika ustreza ali zanima. Glede čuvstvene vsebine umotvora naj bodo čuvstva splošno umljiva. To so, čim bolj so elementarna in čim manj individualistična.

Estetsko ugodje je zavisno tudi od forme. Zgolj ekstremna naturalistična slika ne more zadovoljiti — tako tudi za nadsvetni idealizem ni razumevanja. Srečna zveza naturalistične in idealistične forme ugaja; n. pr. portret, ki je ustvarjen na realističnem temelju in je po subjektivnih lepotnih predstavah preurejen — je idealiziran.

Je li bolje, da se bavimo s slikami starih ali modernih slikarjev?

Zdi se, kakor da se mladina lažlje uživi v slike umetnika novejše nego stare dobe. Današnji rod nima smisla za srednjeveške šege in običaje, pa tudi ne za izraze pobožnosti — nelepe »krucifikse«, ker je versko čuvstvovanje danes drugačno nego v onem času; enako tudi ne ugajajo galantne slike francoskega 18. stoletja, ker danes omenjena galanterija ne predstavlja več življenjske vrednosti. Največ ugodja vzbujajo danes umetnine realističnih dob; medtem ko široke plasti občinstva najnovejšo umetnost radikalno odklanjajo.

Lichtwark je kazal svojim učencem same prvovrstne originale. V velikih mestih to že gre; drugod si lahko pomagamo z dobrimi repro-

dukcijami. Skioptični aparat je izvrsten pripomoček za ogledovanje slik, še boljši je nego kinofilmi; ker lahko obdržimo sliko poljubno dolgo pred seboj — medtem ko film z električno hitrostjo menjava predstave.

Prednost imej domača umetnost! Posečajmo umetnostne razstave; zlasti naj se učenci zanimajo za našo Narodno galerijo, ki je velik napredek v kulturno-umetniškem oziru za ves slovenski narod.

Izobrazba naroda

Načrt za trimesečni ljudskovisokošolski tečaj za kmetska dekleta.

Anica Lebarjeva.

(Dalje.)

6. Razdelitev učne snovi hišnega ali gospodinjskega dela.

V načrtu je 12 tednov, v tednu eno dopoldne s tremi urami za ta predmet. Vse delo je treba prikrojiti razmeram tečajnic.

Razgovor.

1. t e d e n.

Oprema spalnice, higijenske zahteve postelje, material, izdelava.

2. t e d e n.

Razne vrste lesa in njih uporaba v kmetsem gospodinjstvu.

3. t e d e n.

Novodobna sobna oprema s stališča lepote, praktične porabe, higijene in štednje dela.

4. t e d e n.

Najvažnejše o izdelavi metel, krtač, omel (tovarna, obrt). Material in nakupovanje.

5. t e d e n.

Razne vrste usnja. Najvažnejše o usnjarstvu.

6. t e d e n.

Razgovor in ogled praktično urejene kuhinje.

7. t e d e n.

Razsvetljava in kurjava.

8. t e d e n.

Stroji v gospodinjstvu.

9. t e d e n.

Sestavljanje sredstev za snaženje in odpravljanje madežev.

Praktično delo.

Snaženje spalnice in bivalnic s posebnim ozirom na vrsto poda.

Snaženje lesenih predmetov. Snaženje politiranega pohištva. Ogled tovarne za pohištvo.

Snaženje pribora. Pripravljanje mize, serviranje; namizni okras za vsak dan, za praznik.

Snaženje čistilnega orodja vseh vrst.

Snaženje vseh vrst čevljev ter raznih usnjenih predmetov.

Snaženje kuhinje, štedilnika in kuhinjske posode.

Snaženje peči in svetiljk.

Poraba in snaženje strojev.

Snaženje raznih predmetov, kovinskih in drugih, ter madežev.

10. teden. Spravljanje obleke in krzna čez poletje. Sredstva zoper mrčes.	Praktična izvršitev.
11. teden. Snaženje zastorov.	Obešanje zastorov na razne na- čine.
12. teden. Dom in njegov okras.	Ogledovanje.

7. Razdelitev dela za pranje in likanje.

Za vsako skupino je enkrat na mesec pranje in likanje. Perilo je treba pred likanjem pregledati in zašiti, da se tečajnice navadijo perilo v redu imeti. Tisti teden, ko je perilo, pride namesto ročnega dela likanje.

Razgovor.

I.

1. Dopoldne: Najvažnejša pralna in snažilna sredstva (madeži).
2. Dopoldne: Likalnik, njegove vrste.

II.

1. Dopoldne: Odstranjevanje madežev iz perila. Beljenje.
2. Dopoldne: Splakovanje in obešanje perila.

III.

1. Dopoldne: Popravljanje, šivanje in mašenje opranega perila.
2. Dopoldne: Razgovor o sestavi bale.

Opomba: Tečajnice naj po možnosti oskrbujejo lastno perilo. Ako se pouk razširi tudi s škrobljenjem perila, je treba prati vsak tretji teden, da se pridobita dva dopoldneva za to delo.

Praktično delo.

Pranje zastorov, čipk in ročnih del. Napenjanje zastorov in likanje opranega.

Vršitev teža. Pranje in beljenje hišnega perila.

Praktično delo. Munganje gladkega perila. Likanje.

8. Načrt za ženska ročna dela.

Za ženska ročna dela je določeno eno dopoldne s tremi urami in eno popoldne z 1 in pol ure. Torej 4 in pol ure na teden.

Pouk.

1. teden.
Mašenje. Obvarovanje pred strganjem.
2. teden.
Krpanje perila.
3. teden.
Razlaga šivalnega stroja. Šivanje na stroj, neša šivalnega stroja.
4. teden.
Prikrojevanje in šivanje dojenčkovega perila.

Praktična vaja.

Mašenje debelih in tankih nogavic in perila.

Vstavljanje krp v perilo.

Vstavljanje krp v perilo na stroj.

Izvršitev.

5. t e d e n. Merjenje in prikrojavanje ženske srajce.	Izvršitev na papirju in blagu.
6. t e d e n. Material za perilo. Dobra in slaba stran raznega blaga.	Šivanje ženske srajce.
7. t e d e n. Navodilo za izdelavo raznih krojev (hlače, srajce, nočna srajca, modrček, predpasnik itd.).	Izgotovitev srajce in izdelovanje raznih krojev.
8. t e d e n. Predelava dobljenih krojev po životni meri.	Predpasnik ali otroška oblekca.
9. t e d e n. Prikrojavanje preproste bluze.	Izgotovitev bluze ali pralne obleke.
10. t e d e n. Kupovanje blaga za perilo in obleko.	Ogled predilnice in tkalnice. Dogotovitev bluze ali pralne obleke.
11. t e d e n. Predelava stare obleke (razgovor).	Praktična izvršitev.
12. t e d e n. Kakor 11. teden.	

9. Razdelitev dela za domačo predelavo mleka.

Pouk se naslanja na praktično znanje in izkušnje, ki jih prinese tečajnice z doma. Določenih je 12 dopoldnevov po tri ure.

Razgovor.

1. t e d e n.
Priprava za pridobitev dobrega mleka.
2. t e d e n.
Mlečne posode. Merjenje, hlajenje, gretje mleka.
3. t e d e n.
Razlaga centrifuge (posnemalnika).
4. t e d e n.
Naravno kisanje mleka in uporaba.
5. t e d e n.
Dobre in slabe strani raznih vrst posnemanja.
6. t e d e n.
Uporaba smetane.
7. t e d e n.
Ocenjevanje raznih vrst pridelovanja presnega masla. Kako hranimo presno maslo.

Praktično delo.

- Ogled hleva. Znaki dobre krave mlekarike.
- Precejanje mleka z različnimi pripomočki, merjenje.
- Hlajenje mleka, s centrifugo in snaženje te.
- Priprava gomolke in kislega mleka s sladkorjem. (Stieppmilch.)
- Priprava navadnih vrst sira.
- Surovo maslo.
- Spiranje, gnetenje, soljenje ter oblikovanje presnega masla.

8. t e d e n.	Preiskovanje mleka (za tolščo).
Molža za poskus (na sejmu). Nadzorstvo v mlekarnstvu.	
9. t e d e n.	Praktična izvršitev.
Pripravljanje sira s siričnikom in ravnanje ž njim.	
10. t e d e n.	Priprava sesalne steklenice za dojenčka razne starosti za en dan.
Mleko za otroke. Za zdravljenje.	
11. t e d e n.	Ogled pregledovalnice mleka.
Ostanki mleka in njih poraba.	
12. t e d e n.	Vršitev naučenih del.
Ponovilo.	

10. Načrt za pouk v kuhanju, peki, konzerviranju, klanju.

Za pouk v teh predmetih sta določena dva dopoldneva v tednu. Sestava kuharskega lista in razdelitev tvarine je prepustiti vsakokratnemu vodstvu tečaja, ker je pri tem delu čas in tečajniški material zelo važen.

V poštev pridejo največ nastopni krogi snovi:

I. Kuhanje:

1. **Ju h e:** mlečne, slane in sladke juhe. Juhe kot samostojni obed. Vse zakuhe in zgostitve juh so v prvi vrsti domači izdelki in pridelki. (Fižol, grah, zdrob i. dr.)
2. **So č i v j e i n s o l a t e:** Različne vrste pripravljanja. Sočivje tudi kot narastek ali s krompirjem in mesom kot ena jed. Uporabljati je sveže, konzervirano in posušeno sočivje.
3. **M e s o i n r i b e:** Kuhanje. Parjenje, dušenje, pečenje, cvrenje mesa in rib. Uporablja se meso rejenih zaklanih živali in perutnine. Morske in sladkovodne ribe. Uporaba ostankov.
4. **M o č n a t e i n j a j č n e j e d i:** Uporaba jajc za samostojne jedi ali v zvezi z mlevskimi izdelki za močnate in sladke jedi.
5. **P o l i v k e:** Svetla in temna polivka (temeljna polivka), izpremenjena z raznimi začimbami, mlečna, sadna, vinska polivka. Majoneza, prava in ponarejena.
6. **S l a d k e j e d i:** Iz mleka, sadja, vina i. dr. s porabo razne zgostitve (moka, drobtine).
7. **O t r o š k a i n b o l n i š k a h r a n a.**

II. Pečenje:

Vzhajano testo, vmešano testo; testo z maščobo (krhko testo). — Torte.

III. Konzerviranje:

Sočivje s porabo soli (fižol, zelje, repa). Sadje s porabo kisa in sladkorja (navadno in na Weckov način). Pripravljanje sadnih sokov in sirov (gele). Sušenje sadja.

IV. Klanje:

Soljenje in sušenje mesa. Konzerviranje mesa za kratko dobo v mleku, kisu v Weckovih kozarcih. Pripravljanje hladetina, krvavih, jetrnih in trajnih klobas (salam).

Opomba: Praktičnemu delu je treba prej razgovora in pouka o hranilni vrednosti, ceni in tečnosti jedil. Sestavljanje jedilnikov z ozirom na hranilnost živil je posebne važnosti.

Ob koncu tečaja naj se priredi slavnostni obed, ki ga pripravijo in servirajo tečajnice same.

Ure	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota
8—9	Življenjslovje	Isto	Isto	Isto	Isto	Isto
9—12	Hišno delo	Pranje	Mlekarstvo in perutninarstvo	Ročno delo	Kuhanje	Isto
1/23—4	Razgovor	Isto	—	Isto	Isto	—
1/25—6	Živiloznanstvo ali knjigovodstvo	Šivanje	Vrtnarstvo	Zdravstvo	Nega dojenčka	—
8—9	Gimnastika, igre	Ljudsko petje, knjiga, slika	Študij	Študij	Gimnastika	—

Alkoholizem in mladina.

Franjo Čiček.

O škodljivosti alkohola se je že mnogo pisalo in govorilo. Toda kljub temu opažamo na deželi pojave, ki že v kali zadušujejo in onemogočajo vsako racionalno treznostno gibanje. Vzrok temu so zastareli nazori, posebno v vinorodnih krajih, ki že od rojstva dalje vadijo in polagoma zastrupljajo mladino z največjim sovražnikom našega naroda — alkoholom. Kolikokrat najde učitelj priliko, ko na primer babica in botra prineseta novorojenčka v gostilno, kjer mu namakata robec v oslajeno vino, da ne bi kričal in da bi zaspal. Torej že v prvih dneh mladega življenja zastrupljajo novega človeka — in pozneje pa tarnajo in se čudijo, kako da je postal pijanec. Ob priliki birme opažamo, kako vodijo botri in botrice svoje varovance v razne gostilne, kjer jih silijo uživati alkohol, češ, »malo ti ne bo škodilo« itd. Slične žalostne slike opažamo ob raznih obiskih, zletih itd. Iz lastne prakse vem, kako podirajo nevidevni starši in sorodniki v deci vse ono dobro in plemenito, ki gradi v veliko težavo šola in pameten učitelj. Nekoč sem naletel v sosednjem okolišu v gostilni družbo, ki sem ji bil seveda nepoznan. V tej družbi raznih »stricev« in »botric« se je nahajalo tudi dekletce kakšnih 12—13 let. Na vse mogoče načine so tega ubogega otroka silili, naj vsaj »malo« pije. To ji ne bo nič škodilo. Deklica se brani, a ko je vse zastonj, pa pravi, da so se v šoli učili, kako škodljive so alkoholne pijače, posebno za mladino in kako se človek hitro navadi piti, odvadi pa nikdar in da je za otroka boljše, da alkohola nikdar ne okusi. Tej pametni in resnični opazki se je zakrohotala cela družba, češ, to vas pa farbajo itd. Deklica je nekaj časa zmedeno opazovala enega in drugega, nazadnje pa — pila. To je bilo pred petimi leti. Zanimal sem se za ta slučaj in danes imamo rezultat mladega nadebudnega dekleta: Kljub svoji mladosti je daleč v okolici znana vlačuga, ki je na nobeni veselici ne manjka, nosi kratko krilo,

flor nočavice in bubi, mati kočarica pa hodi na dnino in joče... Menda ni potreba komentarja, kdo je tukaj krivec.

In še nekaj: Poznam kmetško družino, v kateri so trije fantje in tri deklice. Dve od teh študirata, in sicer z odličnim uspehom. Drugi so zaposleni s kmetškim delom. Starost od 12 do 20 let. Ti otroci niso nikdar okusili alkohola. Kdo je tisti pametni učitelj in vzgojitelj? Starši. In kakšni so? Največje napore zmorejo. Ob košnji, žetvi in drugih poljskih delih pijejo dninarji (ce) jabolčnik, žganjico itd., ti pa kruh, sadje, čašo mleka — in vodo, v veliki vročini s citrono. In vendar, kakšno zdravje veje iz njih v primeri z bledimi ali zabuhlimi delavci. To je zarod, zdrav na duhu in telesu, kakršnega potrebuje naš narod, da bo res svoboden in gospodarsko trden. To so živi primeri, ki nazorno kažejo korist ali izgubo, ki jo ima človeštvo z alkoholom.

Alkohol ne škoduje samo telesnemu zdravju, ampak je tudi glavni krivec gospodarskih kriz in moralnih zablod.

V vzgojnem oziru morata res iti šola in dom roko v roki in da učitelj dosledno uvaja spoštovanje do odraslih, posebno staršev. Toda radikalno mora poseči vmes in brez pardona pobijati zastarele nazore glede uživanja opojnih pijač pri mladini. Deco pa je treba pri vsaki priložnosti, posebno pa v zdravstvenem pouku, podrobno seznaniti s kvarljivimi posledicami mladostnega pijančevanja in z velikimi telesnimi in duševnimi dobrotami, ki jih ima, ako je vztrajno vzdržna. Najuspešnejše vzgojno sredstvo pa je — zgled.

Čuvajmo drevesa in cvetlice.

R. Wagner.

Srce boli človeka, ko vidi ob nedeljah in drugih dneh izletnike, ki se vračajo s svojih »tur« s polnimi šopi najrazličnejšega cvetja, drevesnih vejic in drevesnih cvetov. Niti ne zavedajo se taki ljudje, koliko škode napravijo s svojim pustošenjem ne le naravi, ki ji odvzamejo najlepši kras samo zato, da nekaj dni krasi njih sobe, ampak tudi rastlinstvu kot takemu, ker s tem popolnoma uničujejo našo floro. Saj je že sedaj nekaj naših najlepših cvetlic vsled takega ravnanja popolnoma iztrebljenih, tako, da jih skoraj ni mogoče dobiti, ko so še pred nedavnim pokrivalo velike predele naših gozdov in planin. Nihče ne bo imel ničesar proti, ako si izletnik odtrga par cvetk za spomin, da mu v njegovi sobi vsaj za nekaj dni bude spomin na lep izlet, vendar ne sme iti to tako daleč, da prinašajo nekateri kar cele nahrbtnike cvetja s seboj, ki ga po nekaj dneh vržejo v smeti. Ako hoče kdo imeti v sobi cvetlice, naj jih goji sam, ali pa naj jih dobi od vrtnarjev, ki se pečajo z umetnim negevanjem cvetja. Večkrat opažamo pa drugo še bolj obsodbe vredno uničevanje cvetja in drevja. Nekateri sprehajalci na svojih »pohodih« neusmiljeno mahajo s palicami po glavicah nedolžnih cvetlic. Človek se nehote vpraša, kaj so takemu okrutnežu cvetlice naredile, da tako ravna. Po gozdih uničujejo za zabavo taki nosilci kulture vse gobe, o katerih niti ne vedo, ali so koristne ali škodljive. Pustite tudi strupene gobe na miru, saj marsikatero razveseljujejo s svojimi barvami oko človeka! Dober poznavalec gob bo že ločil užitne gobe od strupenih, drugim jih pa ni treba nabirati. Posebno so nekaterim napoti drevesa. Brez vsakega povoda ti klestijo po njih, trgajo cvetje in veje, tako da se vidi včasih zlasti ob potih vse polno dreves, ki proti nebu štrle svoje oguljeno deblo, oropano listov, cvetov in vej. Sedaj spomladi, ko se vse zbuja k novemu življenju, bi bilo dobro, da bi zlasti šole opozorile učence na naš kras: naše gozde, drevesa in cvetlice ter da bi predočile kvarne posledice nesmiselnega uničevanja in barbarskega pokončavanja teh lepih božjih darov.

Kulturni pregled

Šolske razmere v ribniški dekaniji l. 1814.

(Donesek h kulturni zgodovini.)

Dekan Anton Skubic.

(Konec.)

Dohodki učiteljevi sicer dosežajo v gotovini v kodeksu fiksirano kongruo ako se prišteje mesečna šolnina po 10 kr. od učenca, ki pa se zaradi ubožnosti prebivalstva ne da zvišati in se ravno radi tega vzroka še ta ne da vselej izterjati. Toda ti dohodki niso taki, da bi mogli prav vabiti spretnega učitelja — kakršni so itak redki — ali da bi mogli človeka, ki kaže zmožnost, posebno vabiti ali vleči v ta stan. Poleg tega učitelj nima svojega stanovanja in mora za to plačevati že 35 gl., stanarina pa še vedno raste.

Tudi učiteljski pomočnik nima z rožicami postlano. Na eni strani mu dohodke, ki jih ima kot cerkvenik, skoraj vse pobereta dva cerkvena služabnika, na drugi strani je pa onih 70 gld., ki mu jih je okrožni urad priznal z dne 14. sept. 1805 iz premoženja ribniške farne in iz imetja podružne božjepotne cerkve pri Novi Štifti, za francoske invazije popolnoma izpadlo, ker cerkev od kapitalij, v javnih fondih naloženih, ne dobiva nikakih obresti, torej mu tudi onih 70 gld. ne more izplačevati. Zato pomočniku razen malega deleža od šolnine ne ostaja ničesar, pa še brezplačnega stanovanja nima.

Treba torej poiskati vir, iz katerega bi se dobilo za šolsko najemnino 65 gld., za učiteljevo stanarino 35 gld. in za plačo pomočniku 70 gld., ki mu jih cerkve plačevati ne morejo. Odkod dobiti te zneske? Študijska dvorna komisija je z dne 17. jul. 1812 odločila, da podeželske šole iz šolskega fonda ne dobe ničesar. Občani imajo nerodovitno zemljo, eno samo setev, mala domača obrt se jim še vedno ovira, morijo jih nepretrgana vojna bremena in doklade prejšnje vlade, tako da so čisto obubožani in si ne morejo omisliti niti najnujnejših življenjskih potrebščin. Najvišji erar kot patron ribniške šole je po večnih in dragih vojnah izčrpan. Na gosposčino všolanih krajev so pretekla leta tudi trdo pritisnili in ima pri podložnikih prav pomembne zaostanke. Ta je sicer po določbah politične šolske ustave dolžna prispevati za pozidavo nove šole ali popravo stare in za prispevek k učiteljevi stanarini, pač pa je treba zaradi gori navedenih okolnosti gosposčino oprostiti teh prispevkov.

Torej treba poiskati tak vir, ki ne obstoja v individualnih nakladah, ki so, pa naj bodo še tako majhne, vedno zoprne, in ki ne bo zadel ubožnejših slojev. To breme naj zadene take ljudi, ki bogatijo s pretiranim dobičkom na škodo svojih sosedov in ki se ne dajo z nobenimi tarifami življenjskih potrebščin držati v mejah pravičnosti, to so — mesarji in krčmarji. Pod francosko vlado so ti plačevali v občinsko blagajno t. zv. oktroi-pristojbino, vsak krčmar 1 kr. od mere vina, mesar pa majhen določen prispevek od vsake zaklane živine.

Ako visoka vlada dovoli, da se ta vinska in mesna taksa v celoti ali vsaj deloma zopet vpelje, se bo ustvaril fond, ki ne bo zadostoval samo za zgoraj navedene šolske potrebščine, ampak se bodo iz preostanka lahko nabavljale tudi učne knjige in pisalna sredstva za uboge ter nagrade za odlične učence (premijske). — Skoraj enak fond ima c. kr. rudniško mesto Idrija. Ta fond bi nikakor ne povišal cen imenovanim življenjskim potrebščinam, ki pa jih revnejši sloji le redko okusijo. Te cene se tudi pri vpeljavi francoskega oktroija niso povišale, in ko je bil ta oktroi odpravljen, niso prav nič padle. (Prav kakor danes po več kot sto letih!) Pobiranje teh taks bi ne povzročilo nikakih stroškov, ker bi se prav lahko dalo na javni dražbi v zakup.

Drugačnega mnenja pa je bila ribniška graščina, ki je je dne 3. sept. 1814 tudi sporočila okrožnemu uradu. Ker v Ribnici ni primerne stavbišča, lastnik

štev. 50, kjer je bila par let nastanjena šola, pa ne da več svojih prostorov v ta namen, se treba pač zadovoljiti z dvema starima sobicama. Če sta bili že tako dolgo dobri, bosta za silo še nekaj let. Pomanjkanju prostora pa bi se dalo odpomoci ali tako, da se iz ribniške šole, ki je priznано dobro organizirana, in zato vanjo silijo tuji učenci, kakor Kočevci, Metličani, Postojnci in drugi, ti izključijo iz te šole in zapodijo v svojo domovino, ali pa naj bi se te sobe nekoliko razširile, kar bi stalo nekako 250 gl. Vendar bi se moralo poslednje odložiti na prihodnost, da se vse pripravi. Drugo pa je vzdrževanje učitelja in njegovega pomočnika. Prvi ima učiteljsko kolekturo, drugi pa cerkvenikovo, ki mu je bila pred kratkim podeljena kot podpora, dalje imata oba skupaj šolnino. Nihče pa nima prostega stanovanja. Če bi se vsakemu nakazalo iz kateregakoli fonda nekako po 30 gl. stanarine, bi bila oba zadovoljna.

Pri vsem šolstvu je šlo za par goldinarjev, ki pa jih ni bilo nikjer dobiti. Tudi naklado po 1 kr. na mero vina in majhno naklado na meso je okrožni urad v Novem mestu zavrnil, češ, ker bi ta davščina pri birtih in mesarjih šolo zasovražila. Šolske potrebščine naj bi se po sodbi okrožnega urada krile »s prostovoljno vzpodbudo« ljudstva in občinske blagajne. Kar tiče plačo učiteljskega pomočnika, je bilo pa že itak določeno, da dobiva letnih 70 gl. iz blagajne župnijske cerkve v Ribnici in podružnice pri Novi Štifti. Te dve cerkvi sta dobivali od svojih fondov letnih 347 gl. 30 kr. obresti. Teh sedaj sicer ne dobivata, pač pa se jima bodo nakazale pozneje. Dotlej pa bo šolski zaklad plačeval učiteljskemu pomočniku omenjenih 70 gl. za leto 1814/15 na račun teh dveh cerkva, kar se bo pozneje pri obračunu od njunih obresti odtegnilo. Hišna štev. 50 pa se lahko najame za šolo za letnih 65 gl., toda tretjina, ki odpade na kamerale, se bo izplačala šele takrat, ko bo najeminska pogodba potrjena od okrožnega urada. Kar pa tiče prispevek za stanarino učitelju in pomočniku, naj se skuša z lastnikom štev. 50 nekoliko »zglihati«, in kar bo popustil, bo šlo na račun in korist vseh treh konkurentov (patrona, graščine in občine), tako da bo vsak izmed teh za toliko manj prispeval.

Nazadnje pa so poslali še en sladkorček, češ, da se bo znani vnemi gospoda dekana in okrajnega šolskega nadzornika Bonaventura Humla ter zemljiške gosposke ribniške posrečilo gotovo vse lepo urediti.

Dokaj pa je te račune prekrizal lastnik štev. 50, ki ni hotel pri najemini nič popustiti. Zato se je Humel znova obrnil na okrožni urad, naj izplača iz gubernijalne blagajne eno tretjino prispevka za učiteljevo stanarino, dve tretjini pa naj ribniška okrajna gosposka izterja od podložnih posestnikov, saj to ribniška šola tudi zasluži, ker je bila celo v najtežavnejših časih na najboljšem glasu.

Pri vseh teh porodnih težavah našega šolstva je kapitularni konzistorij v septembru 1814 sporočil vsej duhovščini, kako naj skrbi, da se povsod začno ustanavljati ljudske šole. Ne sicer prenačljivi se, vendar kjer so dani pogoji, naj se dela na to. V prvi vrsti so dolžni za ustanovitev šole skrbeti občina, potem gospostvo, končno patron, ki so dolžni v ta namen tudi prispevati, in v patronovo razbremenitev tudi cerkve, če je učitelj obenem cerkvenik. Pripominja, da je boljše imeti šolo, četudi ima pomanjkljivosti, kakor pa je bodo mogli v Ljubljani obiskovati pedagoški tečaj, in se bo tako mogel dobiti naraščaj uporabnih učiteljev.

Duhovščina pa v teh revnih časih tudi ni imela denarja. Saj je le z sploh ne imeti. Tudi naj se povsod učitelj podpira z denarjem ali naturalijami, da bo mogel izhajati. Naj se podpirajo tudi učiteljski kandidati, da veliko težavo to leto spravila skupaj svoj prispevek za vzdrževanje duhovskega semenišča, tako imenovani alumnaticum. Zložila pa je 27 franciskonov po 2 gl. 10 kr., to je 58 gl. 30 kr., polfranciskon je 1 gl. 5 kr., 8 petfrankov

po 1 gld. 56 kr., je 15 gld. 28 kr., 2 dvofranka po 46 kr. 1 vin., je 1 gld. 32½ kr., 3 franke po 23 kr., je 1 gld. 9 kr., 3 polpijemontezarske tolarje po 1 gld. 22 kr., je 4 gld. 6 kr., 2 milanska tridesetsoldarja po 26 kr., je 52 kr., 2 dvajsetici je 40 kr., drobiža za 13 gld. 45 kr., v bakru 2 kr., skupaj 96 gld. 30 kr. Vikarja v Hinjah in na Robu nista imela kaj poslati, pa ju je konzistorij silno trdo prijel in jima zapretel s kaznijo. Vikar z Roba Franc Okoren si je v strahu pred kaznijo moral izposoditi 1 gld. 30 kr., da je svoj alumnatium naknadno plačal z genljivim opravičevanjem.

Koncem leta 1814. je kapitularni konzistorij sporočil, da je vlada silno zadovoljna z duhovniki, ki so celo za francoske okupacije vzdržali šole in jih rešili pogina. Tudi vsak posameznik je dobil od vlade pohvalno priznanje. Enako je bila vlada zadovoljna, da se vpeljejo v prvem razredu ljudskih šol »kranjsko-nemške« šolske knjige. Toda kdo naj jih kupi?

Priporočene so bile od okrožnega urada v Ljubljani za šolsko leto 1814. in 1815. knjige, za katerih ceno se je pogodil omenjeni urad s knjigotržcem Kornom et Lichtom ter tiskarjem Retzerjem. Stale pa so pri Retzerju: Zapisnik učencev za mestne šole 9 kr., isto za podeželske šole 10 kr., plateltof (abecednik) 4 kr., mali katekizem 3 in pol kr., isto v nemškem in kranjskem jeziku 7 kr., pripovedi v kranjskem jeziku 13 kr., vse v ljubljanski vezavi. Pri Kornu pa stanejo: Navodilo za lepomisje in folio 1 gld. 26 kr., isto na velin-papirju 2 gld. 52 kr., isto v četrtinki 12 kr., vse troje v dunajski vezavi; navodilo za pismene nastavke 20 kr. v dunajski ali 24 kr. v ljubljanski vezavi, izvleček velikega katekizma k (25) kr., meščansko stavbarstvo 38 (42) kr., biblične zgodbe 15 (18) kr., abecedne table 12 kr., evangelijske table 32 (26) kr., poziv na učitelje 10 (12) kr., trgovsko in menično pravo 26 (30) kr., male pripovedi 7 (9) kr., mali katekizem 4 (5) kr., velika čitanka I. del 15 (18) kr., mala čitanka 10 (12) kr., čitanka II. del za podeželske šole 18 (20) kr., isto za mestne šole 15 (18) kr., vaje v čitanju 5 (6) kr., mehanika 12 (14) kr., meroznanstvo 30 (33) kr., imenik za podeželske šole brez malega katekizma 6 (8) kr., isto z malim katekizmom 8 (10) kr., isto za mestne šole 8 (10) kr., naravoslovje 34 (38) kr., dolžnosti podložnikov do svojega monarha 6 (7) kr., politična šolska ustava 36 (40) kr., računica I. del 14 (16) kr., računica II. del 16 (18) kr., velika nemška slovnica 22 (25) kr., mala slovnica 14 (17) kr., svetovna zgodovina I. del 51 (58) kr., razlaga nedeljskih in prazniških evangelijev 25 (28) kr., priročnik za katehete, učitelje in učence 14 (17) kr., ministrantska knjižica z nemško mašo 7 (8) kr., npravstvena knjižica za mestno mladino 12 (14) kr., priprava za latinsko branje 5 (6) kr.

Knjig je bilo torej nasvetovanih zelo mnogo, a kupilo se jih je prav malo. Razen katekizmov in nekaj »Lesebuchov« ali plateltofov so n. pr. za ves ribniški šolski okraj za leto 1814. naročili samo dve računici, drugače so učili vse na pamet (Kopfrechnen). Ljudstvo je bilo do skrajnosti obubožano, in velikanska lakota sledečih let se je bližala z brzimi koraki, kar seveda tudi šolstvu nikakor ni bilo ugodno.

Peter Mussi.

Hribernik Franc.

Letos je sto let, odkar je Peter Mussi, šoštanjski učitelj in Slomškov so-trudnik pri šolskih knjigah, spisal in izdal knjigo »Navod za nedeljske šole. Kako je potreba učiti«. To nam je povod, da priobčujemo življenjepisa Petra Mussija, ki more še danes marsikomu služiti za zgled.

Rodil se je 27. julija 1799 na Vranskem. Od 1. januarja l. 1819. do 30. okt. l. 1820. je služil kot domači učitelj v Jelšah, potem pa kot provizorični učitelj

v Skocjanu pri Dobrli vasi na Koroškem. Leta 1822. je prišel v Šoštanj, kjer je bil najprej provizorični učitelj (od l. 1822. do l. 1823.), nato učitelj (od l. 1823. do l. 1827.), še pozneje vzorni učitelj (od l. 1827. do l. 1870.) in končno nadučitelj do upokojitve dne 1. novembra l. 1872., oziroma dne 27. marca l. 1873., ko je izročil šolsko vodstvo drugim rokam. V Šoštanju je torej služil nad 50 let.

Mož je bil po opisu nekdanjega učenca Josipa Vošnjaka visoke rasti, suhoten, okroglih, rdečih in obritih lic ter resnega, bolj tužnega in skrbnega obraza. Ko se drugi svoje narodnosti še niso zavedali, je Mussi že kazal slovensko mišljenje.

Iz seznama Mussijevih odlikovanj je razvidno njegovo delovanje. Ob delavnikih je opravljal elementarni pouk, ob nedeljah elementarni pouk za odrasle in ponavljalni pouk. Vnet za poklic in spreten v poučevanju je imel zavidanja vredne uspehe. V času pa, ko ni bil v šoli, je deloval literarno in na gospodarskem polju.

Leta 1830. je bila natisnjena njegova knjiga »Navod za nedeljske šole. Kako je potreba učiti«. Ta knjiga je bila pozneje še trikrat izdana, kar je dokaz njene vrednosti. Drugi tisk iz leta 1832. je imel naslov »Navod v branje za mladost nedeljskih šol«. Poleg abecednika nahajamo v njem zglede za pisanje, čitanje in računanje ter nekaj beril. V II. izdaji iz leta 1832. je tudi priporočal za začetno čitanje glaskovanje, ki je šele v novejši dobi dobilo splošno veljavo. Tretja in četrta izdaja sta iz leta 1846. in 1849. Od vseh izdaj so znani: po en izvod iz leta 1830. in iz leta 1846. ter dva izvoda (eden za učence in eden za učitelje) iz leta 1832., dočim ni ohranjen noben izvod iz leta 1849.

Ko so Mussiju leta 1851. sporočili, da je šla v tisk njegova stenska začetnica, je dobil obenem od ministrstva za uk in bogočastje nalog za sestavo ročne začetnice. Sodeloval je pri štirih Slomškovih šolskih knjigah, in sicer pri »Malem berilu«, »Velikem berilu«, »Velikem berilu za slovensko-nemške šole« in »Ponovilu«.

Za sestavo »Navoda« je dobil 50 gl., stenske začetnice 20 gl., ročne začetnice 8 zlatnikov in za sodelovanje pri »Malem berilu« 5 zlatnikov, pri »Velikem berilu« 7 zlatnikov, pri »Velikem berilu za slovensko-nemške šole« 6 zlatnikov ter pri »Ponovilu« 11 zlatnikov.

Bavil se je s čebelarstvom in zasadil kot sadjar prostor pod župniščem in kaplanijo ter vsako stran ceste od župnijske cerkve proti Šoštanju. Omenjene nasade je po letih obnovil in znova posadil breg pod mežnarijo, kjer je sedaj novo pokopališče. Lotil se je tudi gojitve sviloprejk ter v ta namen l. 1854. sadil murve ob notranji strani zidu pokopališča, ki je svojčas obdajalo župnijsko cerkev. Uspeha pa ni bilo, zato je to panogo kmetijstva opustil.

Kakor že rečeno, je dobil Mussi za svoje delovanje več odlikovanj. Zadnje in najvišje, zlati zaslužni križec s krono, so mu izročili 27. septembra l. 1871.

Na predvečer je bila podoknica, pri kateri so peli dve pesmi, vmes pa žgali umetni ogenj in streljali. Postavili so tudi na glavnem trgu poseben šotor, kjer je okrajni glavar pl. Strohbach drugi dan v navzočnosti članov kraj. šolskega sveta in zastopnikov občine odlikovanca nagovoril in mu pripel odlikovanje. Po deklamaciji učenke so šli v trško cerkev k asistiranu sv. maši, kateri je sledil govor člana okrajnega šolskega sveta župnika Jožefa Gospodariča v št. Ilju pri Velenju. S himno je bila slovesnost zaključena in gostje so se podali v Breznikovo gostilno k slavnostnemu obedu.

Mussi je umrl 6. marca 1875, star skoraj 76 let. Pokopali so ga na šmiheleskem pokopališču in mu vzdali na južni strani cerkve spomenik z nemškim napisom¹, ki se glasi v slovenščini: »Tukaj počiva v Gospodu gospod

¹ Podatki na spomeniku in plošči so netočni.

Peter Mussi, ki je, dne 26. junija l. 1798. na Vranskem rojen, nad 50 let kot vzorni učitelj in nadučitelj v Šoštanju marljivo deloval, bil odlikovan z zaslužnim križcem in bil 6. marca l. 1875. poklican v boljše življenje. Blaženi, ki v Gospodu umrejo, kajti njih dela jim sledijo.«

Spomin na učitelja in vzgojitelja Mussija živi še danes. Petdesetletnico njegove smrti so proslavili njegovi bivši učenci s tem, da so dali na mrtvašnico vzdati ploščo z napisom: »V spomin 50 l. smrti gospoda Petra Mussi. * 1799 † 5. 3. 1875. 56 let nadučitelj in sadjerejec v Šoštanju. V zahvalo njegovi učenci in prijatelji šole. V Šoštanju l. 1925.«

Iz šolskega dela

Schichtovo milo v šoli.

Sličica iz strnjenege pouka na višji stopnji.

Albert Žerjav.

Menda predlani je razposlala znana Schichtova tvornica mila v Osijeku na vse šole različen propaganden material, kakor: veliko stensko sliko, šolske mape, mnogo letakov in podobni drobiž. Vsak učenec v razredu je dobil kako malenkost v tej ali oni obliki. V bližnji trgovini smo dobili še povrh tega mnogo ilustriranih Schichtovih koledarjev in informativno propagandnih knjižic o Schichtovih izdelkih. Istočasno pa smo si preskrbeli še razne vrste mila in nekaj potrebnih surovin za izdelovanje mila, kakor: kokosovo olje, loj, smolo i. dr. ... Ta zbirka učil nam je dala ugodno priliko za razgovor o »Schichtovem milu«. Seveda sem ta slučaj izkoristil še tisti teden, in sicer v vzgojno-praktične in učne svrhe pouka...

Tako je nastal nov delovni program!

Razgovor o Schichtovem milu je tvoril novo delovno skupino in življensko enoto v celotnem pouku. Nov košček življenja je plusnil v razred in razgibal duše mladih ljudi...

Nimam ne časa ne namena, da bi se spuščal v podrobnosti, pač pa podajam samo pregledno sliko o obdelani snovi iz omenjene delovne in življenske skupine.

Naš delovni program o Schichtovem milu je obsegal približno sledeče podrobne enote in izdelke.

V Schichtovi tvornici...

1. Od kokosovega oreha do Schichtovega mila.

Kako se izdeluje milo v tvornici? Razvojna slika...

2. Surovine za izdelovanje mila.

Kokosova palma in kokosov oreh. Pridobivanje kokosovega mleka in olja. Prerez kokosovega oreha. Druge surovine za izdelovanje mila. Pomen kolonij za evropske države in njihovo industrijo.

Schichtovo milo v trgovini (izgovori Šihtovo).

1. Produkcija in konzum mila.
2. Prodaja mila na drobno in na debelo.
3. Stroški za pranje v kmetijski hiši.

Snaga in red vzdržujeta svet.

1. Kako in s čim pravilno peremo?

Mehka in trda voda. Pralne primesi. Pogreški v pranju perila doma. Praktični primeri. Delo v šolski kuhinji z deklicami.

2. Kako in zakaj likamo perilo?
3. Kako spravimo madeže z oblek, perila?
4. Moderne pralnice v mestih.

Schichtova literatura.

1. Schichtov koledar in Schichtove knjižice.
2. Berilni sestavki v šolskih čitankah.
3. Oglasi v časopisih, koledarjih i. dr.

Posamično (doma) in kolektivno čitanje v šoli. Poročevalci posameznih strok. Delitev dela. Kritika čtiva.

Iz malega raste veliko...

1. Kratek življenjepis o ustanov. Schichtove tvornice.
2. Ljudje in stroji v službi sodobnega življenja.

Schichtovo milo v besedi, sliki in igri.

1. Reklama in propaganda.

Casopisni inserati. Tovarniški in trgovski računi. Konkurenca. Zaščitna znamka tovarne.

2. Sestavljanje ugank in pregovorov o snagi in redu.

3. Skiciranje in ilustriranje.

Kolonije evropskih držav. Dežele, kjer raste kokosova palma. Kokosov oreh v prerezu. Razne ilustracije iz koncentracijskega pouka. Ilustriranje celovnih knjig.

4. Pod milim nebom...

Dramatično predstavljanje raznih prizorov. Spušcanje milnih mehurčkov v solncu, mladinske igre... — Gibanje na prostem zraku, avtodisciplina na prostem.

Menda sem pri kraju!

Ni bil moj glavni namen, natrpati glave in obremeniti spomin z najrazličnejšim znanjem, pa naj bi bilo to še tako metodično urejeno in zaokroženo, pač pa predvsem navajati otroka na podlagi čim intenzivnejše (samo-)izobrazbe k vzgajanju, naporu in rasti njegovih skupnih notranjih sil (volje in zavesti), če le mogoče z njegovo lastno pomočjo. In strnjen pouk je primerna oblika za tak pedagoški program: iz otroka za otroka... Neposredne življenske enote (Schichtovo milo, mleko v gospodinjstvu, pri čevljarju itd...) so najboljše metodične enote za strnjen pouk, zato ne pojdimo slepo mimo njih, ko določujemo delovne programe za posamezne dneve, oziroma šolske tedne!

Pripis: Razposlani Schichtov propagandni material ni bil sicer v pedagoškem oziru neoporečen, vendar je mnogo pripomogel k pedagoškemu uspehu in delovnemu pouku. Želimo, da bi kaj podobnega storile tudi druge tvornice in industrijska podjetja širom države ter razposlale primerne (stenske) slike, knjižice ali učna nazorila našim šolam v učne in vzgojne svrhe.

Še bolj dobrodošla bi mladinska knjiga, ki bi v besedi in sliki (fotografiji) opisovala našo domačo industrijo in tehniko: rude in rudnike, stroje in tvornice, industrijske proizvode i. dr... Koga vendar ne zanimajo vprašanja: kako se izdeluje milo, vžigalice, usnje, papir itd.; kakšne so tovarne platna, sukna itd.; kakšni so naši rudniki, moderni stroji itd.?... Odgovori na ta vprašanja tvorijo obraz in dušo tega stoletja, dobo strojev in dela, tehnike in elektrike...

Morda nam podari naša Mladinska Matica v doglednem času tako knjigo?

Književnost

O krščanski vzgoji mladine. Okrožnica svetega očeta Pija XI. z dne 31. decembra 1929. Založila prodajalna KTD v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Strani 56. Cena 4 Din. — Okrožnica obsega: uvod, o činiteljih vzgoje, subjekt vzgoje, krogi vzgoje, namen in vzor krščanske vzgoje in sklep. Uvod okrožnice že pove, kaj je bilo nje povod; pri opombah pa je pojasnjeno, da je okrožnica sistematičen načrt za pravo versko, moralno, kulturno in socialno delovanje katoličanov. Okrožnica je temeljito zasnovano delo in velja za vso človeško družbo. Dasi je Cerkev že mnogokrat izdala kaka navodila o vzgoji, je čas nanesel, da treba to in ono na novo povedati. Zato čitamo na str. 6: »Zares, tako mnogo kakor v sedanjih časih se o vzgoji še nikoli ni razpravljalo; zato se množe učitelji novih vzgojnih nauk; iščejo, navajajo in obravnavajo se pota in sredstva, ne le, da bi se vzgojno delo olajšalo, ampak, da bi se ustvarila neka nova in resnično uspešna vzgoja, ki naj bi nove rodove neizogibno privedla k tako zaželeni sreči na tem svetu. — Ljudje vidijo danes bolj kot kdaj prej, da zemeljske dobrine za srečo posameznikov in narodov ne zadostujejo; zato čutijo v sebi živ nagon, ki ga je njihovi umski naravi podelil Stvarnik, po višji popolnosti, ki jo hočejo doseči zlasti s pomočjo boljše vzgoje.« Pri činiteljih vzgoje čitamo za splošno, da je vzgoja po svojem bistvu delo družbe in ne delo poedinca. Je pa troje družb na složen način združenih od Boga, v naročju katerih se človek rodi. Dve izmed teh sta družbi naravnega reda, namreč družina in država, tretja, to je Cerkev, pa je družba nadnaravnega reda. Jasno je, da pripada otrok najprej družini, potem državi. Iz tega pa ne sledi, da je vzgojna pravica neomejena in podvržena samovoljnosti staršev (str. 16). Država ima z ozirom na skupno časno blaginjo prednost pred družino, ki more prav zaradi tega doseči svojo primerno časno popolnost le v državi (str. 9). Cerkev ima neprekršljivo pravico do svobodnega izvrševanja učeniške službe. Cerkev ne trdi, da je npravnost lastna samo njej. Cerkev po vsej pravici pospešuje izobrazbo, znanosti in umetnosti, skrbi za lastne šole, pravico ima tudi do fizične vzgoje. Okrožnica navaja po sv. Hilariju: »Kaj je za svet bolj nevarno, kakor ne sprejeti Kristusa?« »Brez prave verske in npravne vzgoje bo« — kakor modro pripominja Leon XIII. — »vsa duševna izobrazba bolna; mladi ljudje, kateri niso vzgojeni v strahu božjem, se tudi npravnim zapovedim ne bodo pokoravali in se bodo, ker niso vajeni zatajevati svojih strasti, prav lahko dali zapeljati do tega, da bi prevrgli tudi državni red.«

O narodni in državljanski vzgoji čitamo stavke: »V naših časih, v katerih se bo-

hotno širi nacionalizem, ki je sovražnik pravega miru in napredka..., grajamo vsako prenapetost, kakor n. pr. duha nasilnosti, ki ga ne smemo zamenjavati ne z duhom pogumnosti, ne s plemenitim čuvstvom vojaške hrabrosti pri obrambi domovine in javnega reda. Državljska vzgoja, ki je tako mnogovrstna, da obsega takorekoč vse splošno koristne državne naprave, se mora strinjati z načeli morale, tako na drugi strani ne more nasprotovati nauku Cerkve, ki je po božji volji postavljena za učiteljico teh načel.« (Str. 23.) »Med obema oblastema mora vladati smotrna zveza. Velja zapoved Jezusa Kristusa, da je treba dati cesarju, kar je cesarjevega, Bogu pa, kar je božjega.«

O upravičeni in prav pojmovani svobodi pouka stoji: »Noben niti javni niti zasebni učitelj nima neomejene vzgojne pravice, ampak mu je lastna le tista pravica, ki mu je poverjena.« (Str. 28.) — Pri subjektu vzgoje ne smemo nikoli izgubiti izpred oči resnice, da se krščanska vzgoja nanaša na celega človeka, kakršen je. Vzgojni sistemi, ki se sklicujejo na neomejeno svobodo mladostnikovo, so napačni. Bridko se varajo, ko zahtevajo za mladostnika, kakor pravijo, poljubno oproščenost, medtem ko ga v resnici zaslužnijo njegovemu slemu napuhu in njegovim neukročnim strastem. (Str. 31.) — Kako je s spolno vzgojo in s koedukacijo, kaže med drugim citat iz znamenite — papež pravi »zlate« — knjige Silvia Antoniana »O krščanski vzgoji«, ki ga pa tu ne navajam. — V oddelku »Krogi vzgoje otrok« je govor o krščanski družini, cerkvi, šoli in učiteljstvu. »Za službe in poklice časnega in svetnega življenja se zahtevajo dolge šole in natančne priprave, za dolžnosti vzgoje svojih otrok so pa ljudje malo ali niti nič pripravljene.« — Pri nevarnostih za mladino je govor o kinematografu in drugih sredstvih, ki so žal pogosto za draženje grdih strasti. Ustanavljati bi bilo treba dobra gledišča. Pri namenih krščanske vzgoje je uporabljen tudi citat Tertulijana: »Ni nam življenje tuje, nobenega sadu božjih del ne zametamo; le brzdamo se, da se ga ne bi posluževali na nezmeren ali zloben način. Zato ne živimo na tem svetu ne brez fora, ne brez trga, ne brez kopalšč, prodajalen, gostišč itd.«

Okrožnica ima za sklep pomenljiv odstavek od sv. Avguština, kako uči Cerkev, da smo dolžni vsem ljubezen, sovraštva pa nikomur. — Vzgojna okrožnica Pija XI. je krasen spomenik katoliške cerkve, na katera se bo svet vedno oziral. F. Lužar.

Leo Pibrovce: Osnovni razred v luči sedanjih vzgojno-didaktičnih načel. — Založila Slov. šolska Matica 1929.

Po svetovni vojni se je začela zlasti v

Avstriji in Nemčiji porajati misel, kako bi preustrojili šolstvo in pri pouku uveljavili samodelavnost, oziroma samostojnost otrok. Hotela sta se v šolah vpeljati pouk in vzgoja na ta način, da bi otroci iz samih sebe spoznali, kaj je dobro, kaj je slabo, kaj je prav, kaj ni prav, kaj se sme, kaj se ne sme. Otroci naj bi se sami vse naučili, učitelj naj bo samo pripomoček, ki stoji ob strani in mogoče pomaga, ako ga otrok kaj vpraša. To novo smer so imenovali »delovna šola«. Da so prišle take ideje in v tem zmislu pisane brošure tudi k sosedom, torej tudi k nam, je jasno in marsikateri je sklenil, da uporabljata te na prvi pogled lepe in teoretično razveseljive metode. Izmed prvih pristašev te struje je pisatelj te knjige, ki je preizkušal metodo delovne šole več let. Napisal nam je o tem pouku tudi gornjo knjigo, ki obravnava vzgojo in pouk prvega (elementarnega) razreda. Sicer smo stvari že čitali v sličnih nemških knjigah in brošurah, vendar je prav, da je pisatelj tudi v slovenskem jeziku obdelal stvar. Knjiga se razdeli v več delov. V uvodu v splošnem seznanja pisatelj z bistvom delovne šole in vzgoje ter pouka po tej metodi. — Omenja zlasti tole: »Pri pouku so glavno doživljaji. Predmeti se menjavajo po otroškem zanimanju in po utrujenosti. Zato odpade urnik. To je tako zvani strnjen ali sojemen pouk. V 1. razredu ta pouk v celoti ni mogoč. Pouk se mora gibati, nekako valovati. Zato je treba neopaženo (!) vplivati (!) na otroško voljo. Otroci naj le mislijo, da vodijo pouk sami, v resnici pa duševno vodi le učitelj, ki spretno izkorišča nagone (!) in jih usmerja k vzgojnemu in učnemu cilju« (str. 8). Že iz besed, da je treba »vplivati na otroško voljo« in da učitelj »spretno izkorišča nagone«, bi človek sodil, da je pisatelj zašel med pripadnike stare šole in da naenkrat zametava načelo popolne samodelavnosti otrok. Se je pač težko otresti misli, da so šestletni otroci res samo »otroci«, ne pa odrasli ljudje! — V knjigi nadalje opisuje razvojno stopnjo šestletnega otroka. V tem razdelku nam ne pove sicer ničesar novega, vendar spada v bistveni sestav knjige, da tudi o tem vsaj v splošnem poudari nekatere pomembne duševne in telesne vrline in nedostatke otroka, ki pride prvič v šolo. Na kratko omenja razna duševna nagnjenja kot fonizem, fotizem, sinestezijo, ejdetiko in psihoanalizo, s čimer hoče poudariti duševne sile otrok in pa staro dejstvo: otrok ni podoben otroku. »Včasih je med otrokom in otrokom razlika tolika, kot med dnevom in nočjo« (str. 12). Da more spoznati duševnost otrok, napravi ob začetku šolskega leta z učenci glede na njih razumnost nekako »preizkušnjo« (str. 14—16). Tudi to so stvari, ki jih je uporabljal marsikateri učitelj davno prej, preden so prišli »bojevniki« za novo de-

lovno šolo. Najbolj značilen je zadnji stavek tega poglavja: »Ni moj namen, da podam (!) znanje in ročnosti, marveč, da izobrazim, pomagam pri rasti male osebnosti in vzgajam zmisel zajedniškega duha« (str. 17). Za marsikoga je ta stavek zelo težko razumljiv, kajti ako kdo izobrazuje, že s tem podaja znanje in ročnosti, kakor se pač to izobraževanje vrši. — Po teh dveh uvodnih delih pride k obravnavi posameznih predmetov. Dasi po pisateljevem mnenju ni potreba urnika, to je razdelitve učne snovi na posamezne predmete, tedne, dneve in ure, vendar obravnava vsak predmet samostojno. Najprej obravnava čitanje in kar je s tem v zvezi: pripomočke pri čitanju, oblike črk, ročno stavnico, berilne spise in zahteve glede abecednika. Nato dodaja nekaj učnih slik k obravnavi glasnikov. Sledi »seznam velikih in malih črk« z nazivi, risbami in pantomimičnimi gibi ter fonetične opazke k posameznim glasnikom. Ta obravnava obsega 35 strani, iz česar se vidi, da pisatelj obrača največjo pažnjo čitanju. Kar nam je tukaj napisal, so skoraj stare stvari, katerih tudi večina učiteljev stare šole ni zametavala, ampak je marsikateri učitelj še v večji meri uporabljal jezikovni pouk, ki temelji na fonetiki, in uvajal začetnike na tej podlagi v kraljestvo glasov, iz glasov pa sestavljal znamenja za glasove: črke. Črke so risali in pa pisali, vse se je vršilo skoraj hkrati, tako da se je otrok igranje naučil s čitanjem tudi lepo pisati. Žal, da pisatelj pisanju posveča le par strani, saj vemo, da je pisanje za življenje iste važnosti kot čitanje. Za pisanjem obravnava pisatelj v 20 straneh pouk o računstvu. Pri računstvu izhaja iz štetja. Otroci štejejo vse, kar vidijo. Vadijo in delajo na predmetih, pri tem sodelujejo vsi peteri čuti, posebno pa vid, sluh in tip. Tudi iz računstva sledi v knjigi nekaj primerov, učnih enot, ki ne prinašajo dosti novega. Skoraj tako so delali vsi dobri učitelji že v času, ko smo mi hodili kot učenci v osnovno šolo. Vsled tega ni potreba, da bi se dalje časa ustavljal pri tem pouku. Najbolj me je zanimalo, kake novosti bo prinesla nova šolska smer v tako zvani nazorni nauk ali, kakor se sedaj imenuje, stvarni pouk. In prav je, da je temu pouku posvetil pisatelj precej strani svoje knjige. Zlasti bodo dobrodošli zgledi (učne slike) iz tega pouka, katerih je pet: Na cesti, Jesenski čas na njivi, Ogled jeseniškega kolodvora, Doma pri materi in Pri trgovcu. Prav dobro zamišljene slike, ki so precizno obdelane in ki bodo dobrodošle vsakemu učitelju, da bo lahko iz njih posnel podrobno delo stvarnega pouka, pri katerem smo enkrat za vselej zavrgli metodo formuliranih stavkov in drugega takega besedičenja in s tem trpinčenja otrok. Del stvarnega pouka je tudi pripovedovanje bajk in pravljic ter zlaganje pesmic. Nekaj

strani je posvečenih tudi tej obravnavi, kar je dober prispevek za razumevanje in način poučevanja. Pri petju učenci sami »iznajdejo« besedilo in napev pesmi. Seveda gre to zelo težko, učitelj mora tu zelo, zelo »pomagati«, kakor vidimo iz tega poglavja knjige. Toda pri telovadbi je postopek lažji, saj vemo, da otroci radi skačejo, plezajo, se igrajo itd. Zato je pri tem predmetu samodelavnost otrok najlažje doseči. Naslednje poglavje »Prva šolska dneva« po mojem mnenju ne spada za poglavjem »Telovadba«, ker bi bilo prav, da bi se vendar še prej obravnaval naslednji oddelek »Oblikovanje, izrezovanje, upodabljanje risanje«. Tudi ta del je v zmislu delovnega pouka lahko izvedljiv in se že dolgo uporablja, vsaj, kar se risanja tiče. Pa tudi oblikovanje, izrezovanje in upodabljanje v elementarnem razredu je na marsikaterih šolah običajno. V knjigi je pohvalno omeniti pouk v smeri Daltonovega postopka, ki se prav lahko uporablja že v osnovnem razredu. Seznan učne snovi 1. razreda v šol. letu 1927./28., ki je priobčen v knjigi, je nekak podrobni učni načrt in se snov dosti ne razlikuje od običajnih tednikov drugih učiteljev, ki poučujejo v 1. razredu. Dolej se je pečal pisatelj večinoma samo s poukom, o vzgoji priobčuje pod naslovom »O redu in etično-moralni vzgoji« le 11 strani, skoraj na koncu knjige, kjer razpravlja o nekaterih najbolj značilnih načinih napeljevanja otrok k redu in jih seznanja z načeli določenega reda, lepega obnašanja, varovanja slabega in poštenega ravnanja. Iz doživljanjev so si napravili otroci nekake »naredbe«, ki naj bi se jih držali in po njih usmerjali vse delovanje. Na koncu tega poglavja pa dodaja tudi za učitelje 15 »tež«, ki pa niso za pravega in vestnega učitelja nikaka novost, saj je vse to že vsak delal mnogo prej, preden je izšla navedena knjiga. Za tem poglavjem sledijo kot zaključek knjige navodila o učilih, ki jih je potreboval vsak učenec, in zaključne besede: Dodatek v knjigi so pa risbe k poglavju: Poučevanje čitanja. — Knjiga je precej posneta po drugih sličnih knjigah nemške izdaje, katerih smo v zadnjem času dobili nebroj. Vse te in podobne knjige ne bodo rešile šolskega vprašanja o vzgoji in pouku otrok, rešila ga bo učiteljeva osebnost, njegova ljubezen in skrb do mladine, kateri naj bo učitelj v prvi vrsti prijatelj in svetovalec. In ako je iz teh motivov napisana navedena knjiga, je pisatelj že s tem napravil korak za razumevanje stvari. »Slovenska šolska Matica« je storila pa prav, da je knjigo založila in izdala. Jezik in slog v knjigi bi bila lahko boljša.

R. Wagner.

Zgodbe zdravnika Muznika (I. in II. del) ter Tolminske matere sveta noč obsega četrtri zvezek Pregljevih izbranih spisov, ki jih izdaja Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Pregelj je znan po svojih povestih zlasti iz

svoje ožje domovine Tolminske. Tudi pričujoče zgodbe popisujejo življenje in pota tolminskega rojaka vojaškega zdravnika Antona Muznika. Po letih nesreče, veliki vstaji (puntu) se godi ta povest, v letih vladanja cesarice Marije Terezije, ko so se prvič majali stebri mogočne Avstrije, ki je bila ogrožena zlasti na severu. Povest ima dva dela, iz katerih se vidi, da sta pisana ločeno v razdobju več let. Zato bralec skoraj misli, da sta to dve povesti, katere veže edino oseba. Isto bi sodili tudi po obliki. Dočim je prvi del pisan pripovedno v obliki povesti, je v drugem orisan življenjepis Antona Muznika, kakor ga sam pripoveduje. Kakor v vseh Pregljevih povestih, je tudi tu nanizano mnogo ljubezni do slovenskega jezika in svoje ožje domovine ter nešteto zdravih, jedrnatih življenjskih resnic. Zlasti preveča povest tista velika vdanost slovenskega človeka, ki se v potu svojega obraza trudi, muči in dela, prenaša skrb, težave in krivice z značilnim vzklikom: »Naj bo. Bog že ve zakaj!« In vedno se obrne vse tako, da je prav, vedno triumfira resnica in pravica nad lažjo in nepoštenostjo. Iz vse povesti pa nekje mirno zaiskri pisateljeva velika skrb za današnje svoje rojake in za se, da nehoti vzdihne bojazen: »Ali sta moža kaj slutila, kako bo njiju poznim vnukom na Goriškem, po neki vojski, ki je tudi razsejala slovenske kosti široko po vsem svetu?...« (str. 127). Pa se ne boji za nje, za svoje ljudi, ki so trpeli in ki trpe, saj vzklika: »Kako je tebi ime, dežela ob Soči? Zdravje je tvoje ime... Iz tlake in lakote je rastle največje zdrave goriške dežele v Brdih, na Vipavskem, na Krasu, v tolminskih hribih: — otroci. Otroci! — Bodite zdravi, zdravi!...« (str. 22). In zopet zapoje visoko pesem svoji domovini: »O ti sladka naša siromaščina! Tvoje ime je bogastvo. Bogastvo našega srca in njenega vernega glasnika — pesmi! V ves svet in deset stoletij je rastle: ena sama velika žalost, ena sama tožiljka, kamor so šli naši sinovi, so nesli v pesmi svojo domovino, in tisti, ki niso nesli nič s seboj, so jo v tujini ustvarili iz hrepeneja, da poje vnukom in bo pela. — Slovenska vojaška pesem. Domotožje je tvoje ime!« (str. 73, 74). Pa dosti! Vsa knjiga, oba dela, sta ena sama visoka pesem ljubezni, dela, trpljenja naših ljudi, simbol naše moči, vztrajnosti, truda, ogledalo naše duše in naših src. Zato bo knjigo vsakdo z veseljem bral, saj je dal Pregelj s to zgodbo nam vsem »lepši glas in obraz«, kakor to želi v svoji opombi na koncu knjige. Tudi jezik

v knjigi je lep, malce trd, česar smo pa pri Preglju že vajeni. Izrazi močni in krepki, kljub nekaterim jezikovnim posebnostim lahko razumljivi. Sloj je svojevrsten, samostan, Pregljev! Z veseljem zato čakamo nadaljnjih Pregljevih del, ker nam prinašajo vedno nekaj novega, svežega, našega in Jugoslovanska knjigarna kot založnica si je nadela res častno nalogo, ker nam daje »Preglja«. — V četrtem zvezku spisov je priobčena tudi črtica »Tolminske matere sveta noč«, katero je pisatelj pridelal za spomin na svojo staro mater in svojega brata Franceta. — Knjiga se dobiva v vseh knjigarnah in stane vezana 60 Din, broširana pa 45 Din. R. Wagner.

Bridges T. C.: **Na pomoč!** - Grazia Deledda: **Novela**, Ljudska knjižnica, 33. zvezek, V Ljubljani, 1929. Založila Jugoslovanska knjigarna. Str. 301, cena 30 Din, vezana knjiga 42 Din.

Mlad radioamater zasliši neko jutro v svojem radiu klice: Na pomoč! ki jih je pošiljal iz osrednje Brazilijske svojemu stricu-profesorju pilot, ki je odšel tja iskat zadnje ostanke izumirajočega belega plemena Hula. Obvesti o vsem profesorja, nakar se po mnogih romantičnih ovirah podasta oba z manjšo družbo v Južno Ameriko ter prodirata po divje-romantični pokrajini med Indijanci, kačami, divjimi zvermi itd., po vodi, pražozdih in prerijah do glavnega mesta neznanega naroda Hula, ki so ga pravkar oblegali divji Bastairi. Pot se jima s pomočjo stalnih zvez z radijem posreči in rešijo pilota in Hule skrajne stiske, nakar se vrnejo z bogatimi darovi nazaj na Angleško. Povest zgrabi bralca takoj pri prvih stavkih ter ga ne izpusti, dokler ni prebral

zadnje vrste. Dodanih je pa temu glavnemu romanu še pet izredno ljubkih in umetniško izklesanih novel znamenite italijanske pisateljice Grazie Deledda. Vse nas uvajajo v življenje preprostega sardinskega ljudstva ter so po svoji vsebini enako napete in zanimive po obliki, pa vredne njih pisateljice, nosilke Noblove nagrade.

Leopold Puhar: **Mladina, boj se ga!** Knjižnica Podmladka Rdečega križa v Ljubljani. IV. zvezek. Ljubljana, 1930. Strani 23, cena za nečlane Din 1-50. — Tako se imenuje knjižica, ki jo izdal in založil oblastni odbor Podmladka R. K. v Ljubljani in ki na kratko in poljudno razpravlja o škodljivosti opojnih pijač na telo in dušo ter vneša mladino za boj proti alkoholu. Oblastni odbor P. R. K. v Ljubljani je izdal spis v svoji priročni, ceneni in prikupljivi knjižnici. Delce je namenjeno in bi res zaslužilo, da pride v prav vsako slovensko hišo. Dobiti ga je v vsaki knjigarni, dočim P. R. K. sam posameznih izvodov ne razpošilja.

Ob tej priliki opozarjamo, da ima oblastni odbor P. R. K. v Ljubljani v zalogi še večje število vseh treh prejšnjih zvezkov, in sicer I. zvezek: Dr. M. Rus, Prva pomoč, cena za nečlane 3 Din; II. zvezek: Dr. St. Bevk: Zdravilne rastline, cena za nečlane 6 Din; III. zvezek: Dr. Pirc, Naše zdravje, cena za nečlane Din 3-50. Dobiti jih je takisto v vseh knjigarnah.

Stret. M. Adžić: **Lekovite biljke u Jugoslaviji**. Knjižnica Podmladka Crvenog Krsta u Beogradu, I. zvezek, Beograd, 1930. Strani 146, cena 10 Din. Knjiga vsebuje v cirilici opis rastlin, način shranjevanja, sušenja, novčevanja in domače uporabe.

Razno

Azbest je nitkasta, elastično upogibljiva, kristalna rudnina, skoraj prosojna, s polkovinskim svilenim sijajem. Azbest se dobiva v naravi navadno v kosih, ki sestojijo iz med seboj kot kozuhovina vtkanih niti. Te niti se ustroje v posebnih strojih v dolgali pa kratkovlaknato blago. Prednost azbesta, kar znači že ime (azbestos grško nezgorljiv), je varnost proti ognju. Zaradi tega se uporablja za stvari, katere hočemo obvarovati v slučaju požara. Ako azbestov prah primešamo mineralnim barvam, dobimo ognja varne barve. Azbest je dalje izvrsten ohranjevalec toplote in izredno odporen proti vročini in kislinam. Njegovo uporabo so poznali že stari narodi. Leta 1878. so odkrili azbestne jame v Kvebecu, ki krijejo $\frac{1}{10}$ svetovne potrebe.

Barve in voda. Pri štirih metrih pod vodno gladino se ne more razlikovati več rdeča, pri 11 metrih najostrejša rumena, pri 13 metrih pa sploh nobena barva.

Novo kovino, ki je 300 krat bolj magnetična kot železo, so odkrili. Bržčas bo to zveza kake platinske kovine s kobaltom. Kovina še ni preizkušena, obetajo si pa od nje boljši prenos glasbe na daljave.

Novo kovinsko zlitino, nadomestilo za platin, je sestavila neka ameriška električna tvrdka. Zlitina se imenuje »Konel«, je veliko cenejša kot platina, trša od najboljšega jekla in se topi pri zelo visoki temperaturi. Natančnejših podatkov pa o njej še ni.

Žvepleni flurid. Iz kobaltovega flurida (CoF_2) in žvepla so stvorili nov plin, žvepleni flurid (SF_4). Plin je brezbarven, ima močan duh in povzroča kašelj. Tekoč postane pri -40° , strdi se pa pri -124°C .

Sadra (gips), kakor jo navadno poznamo, je umetni produkt, ki se dobiva na ta način, da žgemo surovo sadro, to je žveplenokislo apno do 200°C . Največja ležišča surove sadre (žveplenokislega apna) so v

Ameriki, kjer se v Novi Meksiki pri Alamo-
gordo razprostira velika bela puščava ter
kamenine v razdalji 260 km.

Fresco-slike so posebna vrsta slikanja na
stene, ko so te še sveže (ital. fresco), torej
na mokro podlago apna. Za tako slikanje
uporabljajo posebne barve, iz večine mine-
ralnega izvora brez primesi kleja in drugih
lepljivih sredstev, ki se strnejo s posušenim
apnom v zelo trdno zvezo. Trajnost take
slike se poveča tudi s tem, ker se s časom
uleže na te slike prav tenka kristalna snov
iz ogljenokislega apna. Pri slikanju je po-
mniiti, da postanejo barve, ko se posuše,
zelo svetle. Ta umetnost je bila že zelo
zgodaj znana. Dobimo jo že v egiptski,
grški in rimski dobi. Najznamenitejše so
freske Michelangela in Raffaella Sanzio v
16. stoletju. Tudi v naši dobi se nekateri
slikarji bavijo s slikanjem fresk. R. W.

* * *

Cvetke iz šolskih učilnic.

Znano je, da so dobri učitelji priljub-
ljeni, slabi pa obsovraženi pri šolski mla-
dini. Nadzornik je hotel v nekem razredu
ugotoviti tudi to razmerje med učenci in
učiteljem, zato je stavil učencem nastopno
vprašanje po že končani inspekciji: »Dečki,
povejte mi še to, ko ga pa vi spoštujete?«
Prvi odgovori — mater; drugi — očeta,
tretji — Boga, četrti — svetnike. Peti pa
se odreže: »Gospoda,« ozre se na učitelja in
dostavi še — »kadar nas ne tepe«... Prav
dober nauk; boljši kot marsikakšna toza-

devna razprava, si misli nadzornik ter od-
ide. Odrplo pa se je tudi učitelju.

Iz delovne šole. Da bi si učenci čimboli
temeljito zapomnili črko A, so jo najprej
sestavljali s klinčki, nato risali po zraku in
papirju, dalje so jo izrezljavali in nazadnje
še modelirali. Ob vsem tem delu so jo več-
krat tudi v zboru izgovarjali. Prav. Upo-
rabljal je tedaj učitelj čute vid, sluh in tip.
Vse prav. Neizrabljena sta mu pa ostala še
čuta vonj in okus. Moderen učitelj pa ne
sme pustiti neizrabljenih še zadnjih dveh, si
je mislil in jo je pogruntal: Črke A so na-
pekli in — snedli... Kakšno moko so vzeli
za testo, tega pa ne vemo, žalibog. Po na-
šem mnenju bi bila za A najboljša 00, za
B — 0, za C št. 1 itd. Je le res: Od res-
nega do smešnega je en sam korak...

Originalni način šolskega kaznovanja.
Učenka bi se naj naučila pesmico na pa-
met. Te ga ni storila. Po mnenju učiteljice
je seveda zaslužila kazen. Toda kakšno?
Po kratkem premisleku postavi učenko v
kot, na glavo pa ji položi knjigo, iz katere
naj bi se bila naučila pesmico. — Pa naj
še kdo reče, da nismo iznajdljivi in origi-
nalni...

Originalno vzgajanje. Neki učitelj daje
domače naloge. Učenci jih morajo spisati
na posebnih listih. Drugi dan jih učitelj po-
bere, zmečka vpricho otrok ter vrže v —
koš. Brez komentarja! H.

Zasluge. Učitelj vpraša: »Kakšne zasluge
imata sv. Ciril in Metod za nas Slovence?«
Roko dvigne učenec, ki ga ni bilo pri ob-
ravnavi teme. Učitelj ga vseeno pokliče in
ta reče: »Iznašla sta vžigalice!« —nič.

Zapiski

Velikonočno zborovanje »Slomškove družbe«.

»Slomškova družba« kot kulturno-
pedagoška organizacija se ves čas svo-
jega obstoja živo zanima za vsak po-
kret, ki se pojavi v smeri vzgoje, pouka
in metode. Na svojih zborovanjih ob-
ravnavava vse take smeri in članstvo, ki
se s temi stremljenji peča, rade volje dá
potem na razpolago svoja izkustva in
izsledke. Tudi s problemi mo-
derne in zlasti delovne šole
se »Slomškova družba« bavi že izza
pedagoškega kongresa 1912 na Dunaju.
Šaj so prav takrat iz vrst katoliškega
učiteljstva izšle prve pobude za moder-
niziranje pouka in metode. Prav tisti
čas je izšel tudi »Das erste Schuljahr«
prof. Pöschla, ki je zanesel tudi v našo
šolo že prve kali modernega pouka,

zlasti s svojimi učnimi načrti koncen-
tracijskega pouka; seveda so se tega
oprijeli le učitelji in zlasti učiteljice, ki
so skozi in skozi delali na izboljšanju
in življenjskem zblizanju šole. Oni, ki
so, navezani na neokretnost stare šole,
prezrli in preživeli ta pokret naprej in
na bolje, so seveda pozneje, po letih
tihega dela posameznikov, začudeno in
neverjetno, pa tudi nepojmljivo gledali
vse to. Niso se mogli vživeti v novi
smeri in zato pokret moderne šole še
danes odklanjajo. Le tisti, ki so vse-
skozi in strnjeno sodoživljali moderno
šolo, so se tudi pravočasno zavedli, da
je kakor za vse drugo, zlasti še za šolo
potrebno, da se iz dobrega izbere naj-
boljše in isto potem uveljavlja.

Posamezni člani in članice »Slom-
škove družbe«, kakor tudi večje sku-

pine, so preizkušali, kaj in koliko iz sodobne delovne šole in delovnega pouka se more v danih razmerah z ozirom na krajevne razmere privzeti v pouk. V večjih in manjših krožkih so o tem že razpravljali. Velikonočno zborovanje pa naj bi v splošnem pokazalo, kako naj bi naše učiteljstvo v resnici praktično uveljavilo delovni princip v šoli.

V beli dvorani hotela Union se je zbralo toliko članstva, da je bila docela napolnjena; pa tudi vse naše samostanske šole, ki so se iz vsega početka živo zanimale za modernizacijo šole in pouka, so poslale lepo število svojih zastopnic.

Kot uvod v razpravo o delovni šoli je gđc. A. Hitzlova predavala o vtisih pri hospitacijah po raznih šolah v Nemčiji. Iz vsakega mesta, ki jih je obiskala, je podala eno, dve sliki o načinu pouka na raznih stopnjah. Svoje pripovedovanje je spremljala z raznimi skicami na tabli. Večina tega, kar je povedala, je bilo poslušalstvu že znanega; prišlo pa je kljub temu prav, deloma kot pobuda za poznejšo diskusijo, deloma kot pokrepitev vsem onim, ki so si uravnali svoj pouk zlasti na nižji stopnji v enakem smislu, le da rabijo pri tem druga sredstva, ki so razmeram tu pri nas bližja, ali ki jih izzove pouk iz otroškega vsakdanjega doživetja. Zelo prikupljivo in živahno podani utrinki s potovanja gđc. predavateljice so izzvali pri poslušalstvu živahen aplavz. Razna vprašanja, ki so jih mnogi stavili, je predavateljica takoj odgovorila, o drugih, ki zahtevajo daljši odgovor, pa je obljubila razpravljati v svojem prihodnjem predavanju.

Nato se je razvil živahen razgovor o delovni šoli sploh, ki so se ga udeleževali tovariši in tovarišice: Slapšak, Kržišnik, Igljč, Vider, Peterlin, Rozman, Humar, Cegnarjeva, Polakova, Kristina Hafnerjeva, Pečjak i. dr. Slišali so se ugovori za in proti, ne sicer o delovnem principu v šoli, pač pa o njegovem uveljavljanju in izvajanju pri pouku. Tov. ban. š. nadzornik Lužar je po daljšem uvodu o sodobni šoli podal

nekaj značilnosti iz novega šolskega načrta, ki tudi določa delovno šolo. Izrazil se je končno, da discipline ne damo iz rok. S tem pa nikakor ni mišljeno, naj bi bila tako trda, da ovira naravni razvoj učenca. G. dr. Capuder, član prosvetnega sveta, je izrazil željo, naj bi se razpravljalo o vsem, kar želi novi šolski načrt uvesti v šolo in pouk, in naj bi učiteljstvo izrazilo svoje mnenje o vsem.

O uvedbi tablice se je razvila živahna debata. Nekateri vzgojitelji, tako tov. Slapšak, Igljč in Kržišnik, so bili odločno za uvedbo tablice, naglašali so njene prednosti pred zvezkom. Na tablico se otrok hitreje nauči pisati in lepše. Tablica je ekonomičnejša in cenejša od zvezka. Proti tablici je navajal med drugimi tov. Peterlin tehten vzrok: tablica ni higijenična. Otrok se navadi pljuvati in s slino brisati. To ni ne lepo in ne higijenično. Tudi naj bo šola sodobna. Večina učiteljstva je bila na zborovanju nerazpoložena proti tablici. Pri glasovanju o uvedbi tablic so je zborovalci z veliko večino odklonili. Pravilna pa je bila opazka predsednika tov. Štruklja, da hoče učiteljstvo v formi pouka prostost in da naj se samo po potrebi odloča ali za zvezek ali za tablico. Glede lepe pisave pa je že skušnja, da jo učitelj doseže pri učencih v vsakem slučaju, če je sam krasnopisec.

Po debati o uvedbi tablic se je nadaljevalna razprava o delovni šoli. Tov. Humer je v tej debati določil okoliščine, na katere se mora ozirati vsaka šola in tudi delovna šola. Oblika pouka je odvisna od duševnosti otrok, od krajevnih razmer — povsem drugačen mora biti pouk na deželski šoli, kakor pa v industrijskem kraju — dalje od učiteljeve osebnosti in končno tudi od tega, s kakimi učnimi sredstvi in pripomočki razpolaga učitelj.

Temeljit in dobro proučen koreferat je podala v debati tov. Kristina Hafnerjeva. Očrtala je dve strani delovne šole: ugodno in neugodno. Delovna šola predvsem odpravlja pasivnost otrok, tvarina gre otroku prej v glavo in tam ostane, ker je pri njej sam sodeloval.

Nasprotno pa je res, da otrok v delovni šoli nikoli ne doume jedra snovi tako, kakor v navadni šoli, ker je poudarek pouka delovne šole prenešen z vsebinske na formalno stran. Delovna šola je obrnila razmerje v pouku. Dosedaj je učitelj učil, doma pa so starši šolsko znanje le utrjevali. Pri delovni šoli je to obratno. Otroci se morajo učiti doma, pri tem jih morajo starši po ure dolgo pripravljati za pouk, otroci morajo priti pripravljeni v šolo, učitelj pa jim le utrjuje doma pridobljeno šolo.

Tov. Rudolf Pečjak je govoril o delovni šoli kot vzgojni šoli, ki hoče vzgajati predvsem voljo in srce, dalje o samovladanju učencev in gojenju občestva med njimi. Poudarjal je, kako daleč smemo iti, da ne pademo v nasprotni ekstrem. (Ker nam je obljubil poseben članek o delovni šoli, zato ne objavljamo za sedaj kaj več. Opomba uredništva.)

Tov. Vider je naglašal, da delovna šola lahko zanemarijo vzgojo, ker z načinom pouka in vzgoje ruši spoštovanje pred avtoriteto. Tudi nemški strokovnjaki, ki so jo najprej priporočali, sedaj odkrivajo že njene hibe. Delovna šola lahko privede do absurda, kakor je napisal neki nemški vzgojni časopis. Starši tožijo, da postajajo otroci predrzni, domišljivi in se ne dajo nič več poučiti. Kar pa je delovna šola prinesla dobrega in kar predvsem poudarja, to je »narravni pouk« in »koncentracijo« pri njem, ni v bistvu nič novega, efekt je le zunanji in ime je novo. Koncentracija pouka je tako stara, kakor je stara pedagogika. Predsednik Štrukelj je v resumeju poudarjal približno te-le misli: Ni res, da je vse staro zanič. Delovna šola v bistvu ni nova; način njenega pouka se je vedno uporabljaj, čeprav zdaj v bolj, zdaj v manj primerni obliki. Odlični učitelji so zavedno ali pa nezavedno zadeli pravo. Prostost v delovni šoli pa gre očitno mnogo predaleč, zlasti v onih primerih, kjer se brani vsake discipline in avtoritete. Avtoriteta je nujen pogoj vsakega pravega razmerja posameznika do družbe in države. —

Tudi delovna šola se vrača v meje zmernosti. Zeidler, ki je sedem let vodil delovno šolo, in jo še vodi, je napisal knjigo »Wiederentdeckung der Grenze«, v kateri kritično odkriva zmote pretiravanja delovne šole. Opozoril je dalje, da je sv. oče izdal prelepo okrožnico o vzgoji mladine, ki naj si jo nabavi vsak član »Slomškove družbe« (Ničman, 4 Din).

K sklepu je predsednik Štrukelj še poročal, da so hrvatski tovariši povabili »Slomškovo družbo« na slavnostno zborovanje ob priliki letošnjega evharističnega kongresa v Zagrebu. Članstvo naj že zdaj računa s tem, da se bo mogoče tedaj udeležiti v čim večjem številu. Člani »Slomškove družbe« naj so tudi člani K. A., zato naj izpolnjujejo verske dolžnosti. Poročal je tudi, da so katoliške nemške učiteljice po »Slomškovi družbi« povabile svoje tovarišice v Jugoslaviji na zborovanje, ki ga bodo imele binkoštni teden v Berlinu. Glavni tema tega zborovanja bo »Die Erziehung der Jugend zur Völkerverständigung und Völkerversöhnung«. Vse učiteljice, članice »Slomškove družbe«, ki imajo namen potovati v Nemčijo, naj bi to potovanje uravnale na binkoštni teden.

Z zahvalo vsem prisotnim, zlasti gg. profesorjem dr. Capudru, dr. Pečjaku, dr. Arnejcu, dr. Gogali in čč. redovnim sestram, je predsednik zaključil lepo zborovanje.

A. L.

Zakon o mednarodni konvenciji za pobijanje prometa nemoralnih publikacij je objavljen v »Uradnem listu« dravske banovine, 4. kos. Vse države pri »Društvu narodov« so se pogodile in odredile, da se izsledi, preganja in kaznuje vsakdo, ki bi storil kako izmed naštetih dejanj. Med drugim se kaznuje, kdor napravlja ali ima v posesti nemoralne spise, nariske, gravure, slikarske izdelke, tiskovine, slike, nabitke, ambleme, fotografije, kinematografske filme ali druge nemoralne predmete, da trguje z njimi ali jih razpečava ali javno razstavlja.

Zborovanje in občni zbor društva meščanskošolskih učiteljev v dravski banovini sta se vršila dne 18. marca v Celju. Udeležba je bila skoraj polnoštevilna. Predsednik društva ravnatelj Humek je v izbranih besedah očrtal delo društva v desetih letih, odkar društvo obstoja. Poudarjal je zlasti prizadevanje in trud društvenih funkcionarjev za novi meščanskošolski zakon, ki pa

žal vsled neznanih ovir se ni izšel. Nato je prečital famozno okrožnico, sestavljeno od nekaterih članov, ki z delom odbora niso zadovoljni. To so predvsem absolventi višjih pedagoških šol, ki se čutijo na meščanskih šolah zapostavljene za onimi, ki imajo »samo« izpite, kakor so izjavili v okrožnici. V okrožnici je kar mrgolelo neokusnih, nestvarnih in neosnovanih napadov, katere je večina z ogorčenjem in protestom zavrnila. Inspirator okrožnice, strokovni učitelj Rupnik Franc iz Ljubljane, je po prečitaniu okrožnice v imenu absolventov višjih pedagoških šol izjavil, da umakne v okrožnici napisane trditve, jih preklicuje in obžaluje. Nato so podali svoja poročila društveni funkcionarji. Vsa poročila so bila z odobravanjem in soglasno sprejeta, nakar je bil odboru izrečen absolutorij. Pri volitvah odbora so zborovalci osvojili kompromisno listo in je bil za predsednika zopet izvoljen ravnatelj Humek Dragotin. Zborovanja se je v imenu prosvetne uprave udeležil banski inspektor dr. Pečovnik Adolf, ki je v svojem pozdravnem nagovoru naglasil pomen in potrebo meščanskih šol ter pozval zborovalce na skupno vzajemno delo za procvit društva, dobrobit članov in povzdigo meščanskih šol. Rudolf Wagner.

† **Župnik Matija Karba,**
dostavek k njegovi posmrtnici.

V Zrečah je umrl dne 12. svečana 1930 župnik in duhovni svetovalec Matija Karba, kateremu bo ohranilo tudi učiteljstvo časten in trajen spomin. Zato mu postavljam jaz še sledeče vrstice.

Pokojni je bil odkrit in iskren prijatelj šole in učiteljstva, kakor malokateri. Visoko je spoštoval učitelja-vzgojitelja, znal je ceniti njegov trud in njegovo delo. Nad vse pa je ljubil mladino.

Kot tak se je udeleževal dolgo vrsto let ne le kot duhovnik, katehet in vzgojitelj naroda, marveč tudi kot načelnik bivšega krajnega šolskega sveta. V krajevnem šolskem odboru pa je deloval do svoje smrti kot vzoren blagajnik. V svoji gorečnosti za napredek šole se je ravnal po geslu: »Za otroka je najboljša komaj previsoki, kadar se je šlo za dobrobit šole in mladine. Podpiral je s svojim vplivom vedno stremljenja učiteljstva, da se je mogla šola razvijati duhu časa primerno.

Blagopokojni je bil učenjak v jezikovnih vedah. Marsikdo — tudi iz vrst strokovnjakov — ga je vprašal za nasvete v razlagi in razrešitvi krajevnih imen, kar je on na podlagi svojih raziskovanj in študij rad razlagal. Ob vsaki priliki je poučeval in tolmačil imena krajev in druge besede tudi lajikom, da bi koristil svojemu jeziku in vzbudil zanimanje za pravo umevanje materinščine. Mnogo je v tej panogi tudi pisal.

Še za 7. in 8. številko lanskega »Slovenskega Učitelja« je poslal listek »Staro ime

za novi Maribor«. V 1. in 2. številki letošnjega letnika pa je podal »Besedni ključ« za take jezikovne razlage, ki bo lahko tudi nestrokovnjaku dobro služil pri razlagi krajevnih imen. Vedel je pač, da mu dnevi teko h koncu, zato je hitel in dan pred smrtjo zaključil svoje delo. (Glej »Slovenski Učitelj« 1., 2. in 3. številko 1930.)

Kot človek je bil rajni gospod župnik neizmerno blag, takten, skromen in postrežljiv ter živel le svojemu poklicu, svojim študijem in blaginji ljudstva. Saj je tudi dolgo dobo 38 let plodonosno deloval med njim in ga pač ni farana, ki bi mu ne ohranil hvaležnega spomina.

Ko ga je mladina dne 22. januarja 1922 ob 70 letnici počastila z deklamacijami in petjem, smo pač bili prepričani, da mu bomo še čestitali k osemdesetletnici, tako čvrst in mladeniško navdušen je bil še takrat. A neugnana smrt mu je dve leti prej pretrgala nit plodonosnega življenja naglo in tiho, kakor je bilo tiho njegovo življenje.

Slava njegovemu spominu! M—k.

Osemdesetletnica Šerc Marije, učiteljice v pok. V Ljubljani je dne 11. maja dočakala ta jubilej gospodična Šerc Marija, učiteljica višjih razredov bivše osemrazredne deklishe šole pri sv. Jakobu v Ljubljani. Službovala je a raznih krajih po deželi, naposled 26 let v Ljubljani, skupaj 42 let. Povsod je zaradi izredne ljubezni do mladine, vzgoje deklet in pospeševanja cerkvenega petja žela najboljšo priznanje. Jubilantini želimo, da jo Bog ohrani še dolgo vrsto let čilo in zdravo!

Najstarejši učitelj v Nemčiji je Gustav Krause, glavni učitelj v p. v šlezijskem okrožju Glogau-u. Nedavno je praznoval 102. rojstni dan. V zadnjih dveh letih mu je posluš zelo opešal; enako nazaduje tudi vid; slast, življenska sila in spomin, to pa vse izvrstno posluje. 52 let je deloval pri šolstvu. »Par let« — tako se izraža — »bi še rad počivil, kajti dosejanja leta so mi le preurno potekla.« Tudi še tako dolgo življenje je kakor sen, ki mimo gre! A. Č.

Tako je umeti vzgojo! Italijanski nadškof v mestu Vercelli je naslovil na učiteljstvo pismo, ki v njem med drugim piše tudi to-le: »Katoliškemu otroku naj bo učitelj namestnik staršev; v šoli naj dobi otrok nekako podobo družine. Ni dosti, če vliješ v otrokovo srce neko medlo čuvstvo verstvenosti. Učitelj, ki nima trdnosti v veri, bi pod nobenim pogojem ne smel prevzeti poučevanja krščanskega nauka.« A. Č.

Radio ima marsikaj dobrega, še več pa morda senčnega. V večjih mestih so dognali, da je mladina v šoli sila zaspana in da pazljivost peša. V Düsseldorfu so to okolnost dognali pri 600 otrocih. Vzrok: doma je zvočni preglasan in brni v pozno noč. Slabotni in nervozni otroci pa potrebujejo veliko spanja. A. Č.

